

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU6

Sveriges feministiska utrikespolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse om Sveriges feministiska utrikespolitik till handlingarna.

På en övergripande nivå konstaterar utskottet bl.a. att Sverige ska vara den globalt starkaste rösten för jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter, inte minst mot bakgrund av det motstånd som finns internationellt mot jämställdhetsarbete och ett krympande demokratiskt utrymme i många länder. Utskottet framhåller även bl.a. att respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer också i fortsättningen bör vara en av de främsta prioriteringarna i utrikespolitikens samtliga delar och genomsyra alla politikområden.

Utskottet tar därutöver upp frågor som rör arenor och verktyg för politiken, mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, kvinnor, fred och säkerhet samt internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 17 reservationer (M, SD, C, V, KD) och två särskilda yttranden (V).

Behandlade förslag

Skrivelse 2019/20:17 Sveriges feministiska utrikespolitik.

Cirka 30 yrkanden i följdmotioner.

Cirka 20 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19 och 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Övergripande om politiken.....	7
Arenor och verktyg.....	12
Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer	15
Fred och säkerhet.....	20
Internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd.....	23
Motioner som bereds förenklat.....	27
Skrivelsen	27
Reservationer	29
1. Övergripande om politiken, punkt 1 (M).....	29
2. Övergripande om politiken, punkt 1 (SD)	31
3. Övergripande om politiken, punkt 1 (C).....	32
4. Övergripande om politiken, punkt 1 (V)	35
5. Övergripande om politiken, punkt 1 (KD).....	36
6. Arenor och verktyg, punkt 2 (M).....	37
7. Arenor och verktyg, punkt 2 (SD)	38
8. Arenor och verktyg, punkt 2 (V)	39
9. Arenor och verktyg, punkt 2 (KD)	40
10. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, punkt 3 (M).....	40
11. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, punkt 3 (SD)	42
12. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, punkt 3 (V)	43
13. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, punkt 3 (KD)	44
14. Fred och säkerhet, punkt 4 (M).....	46
15. Fred och säkerhet, punkt 4 (KD)	46
16. Internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, punkt 5 (M).....	47
17. Internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, punkt 5 (KD)	48
Särskilda yttranden	50
1. Övergripande om politiken, punkt 1 (V)	50
2. Internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, punkt 5 (V)	50
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	52
Skrivelsen.....	52
Följdmotionerna	52
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	54
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	56
<i>Bilaga 2</i>	
Motioner som avstyrks av utskottet	58

Bilaga 3

Offentlig utfrågning om kvinnor, fred och säkerhet	59
--	----

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Övergripande om politiken

Riksdagen avslår motionerna

- 2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 5,
2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12,
2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,
2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,
2019/20:3321 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,
2019/20:3356 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 20,
2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1,
2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,
2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 2,
2019/20:3397 av Kerstin Lundgren m.fl. (C),
2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 2 i denna del och
2019/20:3402 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–3.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (KD)

2. Arenor och verktyg

Riksdagen avslår motionerna

- 2019/20:3357 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2,
2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,
2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och 7 samt
2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 10.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (V)

Reservation 9 (KD)

3. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Riksdagen avslår motionerna

- 2018/19:723 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 3,
2018/19:1386 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1,
2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 6,
2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 4 och 5,
2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 1 och 6 samt
2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 5, 9, 11 och 12.

Reservation 10 (M)

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (V)

Reservation 13 (KD)

4. Fred och säkerhet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 19 och 21,

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 3 och

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 7 och 8.

Reservation 14 (M)

Reservation 15 (KD)

5. Internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2593 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10,

2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9,

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 6 och

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 2 i denna del,
3, 4 och 6.

Reservation 16 (M)

Reservation 17 (KD)

6. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

7. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2019/20:17 till handlingarna.

Stockholm den 18 december 2019

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Hans Rothenberg (M), Markus Wiechel (SD), Pyry Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Håkan Svenneling (V), Margareta Cederfelt (M), Björn Söder (SD), Sara Heikkinen Breitholtz (S), Lars Adaktusson (KD), Annika Strandhäll (S), Ludvig Aspling (SD), Janine Alm Ericson (MP) och Magnus Ek (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2019/20:17 Sveriges feministiska utrikespolitik, 29 yrkanden i följd motioner som har lämnats in med anledning av skrivelsen och 21 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19 och 2019/20.

Regeringen deklarerade i oktober 2014 att den hade etablerat en feministisk utrikespolitik. I en skrivelse redovisas nu för första gången på ett integrerat sätt arbetet för jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter genom den feministiska utrikespolitiken. Delar av arbetet har dock enligt regeringen beskrivits i utrikesdeklarationer, budgetpropositioner och i olika andra skrivelser.

Den 15 maj 2018 föredrog dåvarande utrikesminister Margot Wallström frågor kopplade till dialog och fredsprocesser för utskottet. Den 14 juni 2018 föredrog kabinetssekreteraren regeringens arbete med en feministisk utrikespolitik för utskottet. Den 21 november 2019 föredrog utrikesminister Ann Linde och ministern för internationellt utvecklingssamarbete Peter Eriksson, regeringens demokratisatsning. Den 10 december 2019 arrangerade utskottet en offentlig utfrågning på temat kvinnor, fred och säkerhet. De stenografiska uppteckningarna från den offentliga utfrågningen finns som en bilaga till betänkandet. Utskottet har därutöver i flera tematiska och geografiska föredragningar berört frågor kopplade till den feministiska utrikespolitiken och även i olika betänkanden behandlat sådana frågor.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I denna skrivelse redogör regeringen för Sveriges feministiska utrikespolitik. Skrivelsen redogör för bakgrunden till politiken, beskriver verktyg och arenor för Sveriges agerande samt ger exempel på vad arbetet har bidragit till inom olika delar av utrikespolitikens tematiska och geografiska arbetsområden.

I skrivelsen redovisas utmaningar som finns i det globala arbetet med jämställdhet utifrån sex fokusområden. Skrivelsen redogör också kort för några prioriteringar och ambitioner för det fortsatta arbetet för global jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Skrivelsen omfattar arbetet med den feministiska utrikespolitiken inom hela utrikespolitikens område, dvs. utrikes- och säkerhetspolitiken, det internationella utvecklingssamarbetet och handels- och främjandepolitiken.

Utskottets överväganden

Övergripande om politiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om övergripande frågor kopplat till den feministiska utrikespolitiken, bl.a. politikens inriktning, demokrati som övergripande mål och hbtq-personers rättigheter.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V) och 5 (KD) samt särskilt yttrande 1 (V).

Skrivelsen

Skrivelsen ger en lägesbild av situationen för jämställdheten i världen för kvinnor och flickor. Av skrivelsen framgår grundvalarna för politiken, bakgrunden och tidigare jämställdhetsarbete samt olika ramverk för politiken. Redovisningen av arbetet med den feministiska utrikespolitiken är uppdelad enligt sex fokusområden och olika politikområden. De sex fokusområdena är

- fullt åtnjutande av de mänskliga rättigheterna
- frihet från fysiskt, psykiskt och sexuellt våld
- medverkan i att förebygga och lösa konflikt, och i att bygga fred efter konflikter
- politiskt deltagande och inflytande inom alla samhällsområden
- ekonomiska rättigheter och egenmakt
- sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter (SRHR).

I skrivelsen beskrivs även verktygen för genomförandet. Regeringen gör likaså ett antal reflektioner när det gäller arbetet och ger en framåtblick.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1 anförs bl.a. att Sveriges utrikespolitik ska utgå från svenska intressen och att gemensamma värderingar om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, rättsstat samt marknadsekonomi alltid ska vara vägledande. Det anförs även att dessa värderingar inte kräver några enskilda strategier, utan ska genomsyra all svensk utrikespolitik. I motionen framhålls även bl.a. betydelsen av handel, ekonomisk tillväxt samt kvinnors tillgång till utbildning, förvärvsarbete och äganderätt för global jämställdhet. Detta framförs även i partimotion 2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1, kommittémotion 2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1 och kommittémotion 2019/20:3321 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2.

I kommittémotion 2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 2 anförs att regeringen bör främja en på riktigt kvinnofrämjande utrikespolitik.

I kommittémotion 2019/20:3397 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) lyfts bl.a. bristen på definition av den feministiska utrikespolitiken fram och att det saknas tydliga mål för politiken och resonemang om målkonflikter. Motionärerna anser att regeringens feministiska utrikespolitik ska definieras ur ett liberalt perspektiv med utgångspunkt i individens rätt till frihet från förtryck.

I kommittémotion 2019/20:3356 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 20 anförs att Sverige inom ramen för den feministiska utrikespolitiken bör uppmärksamma situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor och icke-binära, trans- och intersexpersoner.

I kommittémotion 2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 2 anförs bl.a. att utrikespolitiken ska fokusera på att stödja frihet, demokrati och mänskliga rättigheter, bidra till att människor tillförsäkras en värdig tillvaro samt att varje människa ska ges möjlighet att utveckla sin person och förverkliga sin potential. Det framhålls även bl.a. att en utrikespolitik som syftar till jämställdhet är viktig för att demokratiska, sociala och ekonomiska framsteg ska komma både kvinnor och män till del och att diskrimineringen av kvinnor försvårar arbetet mot fattigdomsbekämpning.

I kommittémotion 2019/20:3402 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1 anförs att Sverige ska införa demokrati som övergripande mål inom utrikespolitiken för att bl.a. främja global jämställdhet. Även i partimotionerna 2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1 och 2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1 anförs att Sveriges utrikespolitik ska ha demokrati som övergripande mål. I kommittémotion 2019/20:3402 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 2–3 anförs att Sverige i internationella kontakter ska betrakta hbtq-rättigheter som mänskliga rättigheter och att regeringen bör införa skarpare målsättningar för jämställdhetsarbetet inom utrikespolitikens samtliga ämnesområden. I partimotion 2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5 anförs bl.a. att Sverige ska föra en feministisk utrikespolitik, att kvinnors rättigheter måste prioriteras i alla Sveriges kontakter med omvärlden och att svensk utrikespolitik ständigt bör bejaka hbtq-personers rättigheter. I partimotion 2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12 anförs bl.a. att en feministisk utrikespolitik bör ta sin form i två konkreta utrikes- och säkerhetspolitiska linjer. För det första måste Sverige ännu tydligare än i dag verka för att kvinnor och flickor världen över ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter, inklusive rätten till sin egen kropp. För det andra ska detta vara ett av de genomgripande perspektiven i svensk biståndspolitik.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att utrikespolitiken handlar om Sveriges förbindelser med, och politik gentemot, länder och internationella organisationer och ytterst syftar till att främja fred, säkerhet och hållbar utveckling, vilket även

framgår av regeringens skrivelse. Svensk utrikespolitik delas in i tre huvudsakliga politikområden: utrikes- och säkerhetspolitik, internationellt utvecklingssamarbete och handels- och främjandepolitik. En central utgångspunkt för de utrikespolitiska förbindelserna är folkrätten. Såsom framförs i skrivelsen är EU Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform. Utrikespolitiken formuleras både genom formella beslut och genom uttalanden och s.k. faktiskt handlande.

Den svenska regeringens mål och prioriteringar för utrikespolitiken presenteras i årliga utrikesdeklarationer. Även i budgetpropositioner framgår prioriteringar för Sveriges utrikespolitik. Utgiftsområde 5 Internationell samverkan omfattar frågor som gäller Sveriges förhållande till och överenskommelser med andra stater och internationella organisationer. Riksdagen har beslutat om målet för utgiftsområde 5 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:UU1, rskr. 1997/98:102). Målet är att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder. Det internationella biståndet och handelspolitiken omfattas av utgiftsområdena 7 och 24. Utskottet återkommer till frågor om internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd längre fram i betänkandet.

Utskottet konstaterar att regeringens feministiska utrikespolitik lanserades i oktober 2014 och att regeringen nu för första gången lämnar en samlad redovisning av den feministiska utrikespolitiken i en skrivelse till riksdagen. Delar av arbetet har beskrivits i bl.a. utrikesdeklarationer, budgetpropositioner, andra skrivelser och svar på skriftliga frågor och interpellationer. I skrivelsen lyfter regeringen fram att politiken bygger vidare på Sveriges mångåriga arbete för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Den feministiska utrikespolitiken är även del av en större struktur som presenterades i den jämställdhetspolitiska skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10).

Enligt handboken för den feministiska utrikespolitiken från 2018 anges att politiken i grunden är ett arbetssätt och ett perspektiv. Av skrivelsen framgår att politiken bygger på övertygelsen om att hållbar fred, säkerhet och utveckling aldrig kan uppnås om halva världens befolkning exkluderas och är ett svar på den diskriminering och systematiska underordning som fortfarande präglar vardagen för otaliga kvinnor och flickor världen över. Politiken är en agenda för förändring och resultat, vilket enligt skrivelsen innebär att den ska stärka alla kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser. Politiken ska bidra till jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inklusive genom att motverka alla former av diskriminering som begränsar kvinnors och flickors handlingsutrymme. Politiken ska också bidra till kvinnors representation och inflytande i beslutsprocesser, på alla nivåer och inom alla områden, medan arbetet med resurser handlar om att dessa fördelas så att jämställdhet och alla kvinnors och flickors möjligheter att fullt ut åtnjuta de mänskliga rättigheterna främjas.

Utskottet konstaterar att utrikesförvaltningens handlingsplan för feministisk utrikespolitik för 2019 beskriver jämställdhet som en målsättning i sig men också som en förutsättning för att nå regeringens utrikespolitiska mål om fred, säkerhet och hållbar utveckling. Utskottet påminner om sitt ställningstagande i betänkande 2015/16:UU1 och 2016/17:UU1 att Sverige ska vara den globalt starkaste rösten för jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter. Utskottet vidhåller detta, inte minst mot bakgrund av det motstånd som finns internationellt mot jämställdhetsarbete och ett krympande demokratiskt utrymme i många länder.

Utskottet konstaterar att regeringen i skrivelsen beskriver sex fokusområden där utmaningar finns. Dessa är

- fullt åtnjutande av de mänskliga rättigheterna
- frihet från fysiskt, psykiskt och sexuellt våld
- medverkan i att förebygga och lösa konflikt, och i att bygga fred efter konflikter
- politiskt deltagande och inflytande inom alla samhällsområden
- ekonomiska rättigheter och egenmakt
- sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR).

Regeringen har tagit upp den feministiska utrikespolitiken i flera budgetpropositioner. I budgetpropositionen för 2018, utgiftsområde 5, anges att den feministiska utrikespolitiken, med handlingsplan och uppsatta mål, är en central bedömningsgrund för utrikesförvaltningens verksamhet. All verksamhet inom ramen för utgiftsområdet analyseras utifrån hur den bäst bidrar till kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser samt till de uppsatta målen för politiken som handlar om kvinnors och flickors politiska aktörskap och ekonomiska egenmakt, medverkan i och inflytande över fredsarbetet, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt frihet från alla former av våld.

Utskottet konstaterar att arbetet med den feministiska utrikespolitiken utgår från olika styrdokument. Flera årliga och fleråriga handlingsplaner för arbetet med den feministiska utrikespolitiken har beslutats. Handlingsplanerna anger bl.a. mål för arbetet, verktyg, åtgärder, metoder, styrning och aktörer. Av handlingsplanerna framgår även att utrikesförvaltningens interna arbete ska stödja och manifestera politiken och att handlingsplanen är en del av utrikesförvaltningens verksamhetsplanerings- och resursprocess. Utskottet konstaterar att utrikesförvaltningen gjorde en fördjupad uppföljning av den feministiska utrikespolitiken cirka tre år efter att den lanserades som innefattade interna och externa samråd och där enheter och utlandsmyndigheter involverades. Vidare finns en promemoria om den formella styrningen relaterad till den feministiska utrikespolitiken daterad 2018-06-28. I denna redogör regeringen för några exempel på hur styrningen av den feministiska utrikespolitiken och mål kopplade till detta ser ut inom olika politikområden och i relation till olika myndigheter. Därutöver har en handbok för arbetet tagits fram. Handboken är tänkt att vara ett stöd för den

svenska utrikesförvaltningen men även kunna användas av andra delar av statsförvaltningen och samhället.

Enligt handlingsplanen för 2019 ska utrikesförvaltningen vidareutveckla sin mål- och resultatstyrning på ett sätt som stärker planering, styrning, resursallokering och resultat av arbetet med politiken. Utskottet konstaterar att uppföljning och analys är centralt i arbetet med att åstadkomma konkreta framsteg. De årliga handlingsplanerna och det faktum att den feministiska utrikespolitiken integreras i utrikesförvaltningens verksamhetsplanering och resursfördelningsprocesser ger möjligheter till en årlig uppföljning av politiken. Årliga, offentliga handlingsplaner gör också att arbetet kan följas av andra. Utskottet noterar att de sex fokusområdena i skrivelsen omnämns som mål i bl.a. handlingsplanen för 2019 och i handboken. Utskottet framhåller vikten av en konsekvent terminologi som en del av ökad tydlighet och ökade möjligheter till uppföljning.

Utskottet behandlar frågor om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i en annan del av detta betänkande men vill här framhålla att respekten för dessa rättigheter och principer även i fortsättningen bör vara en av de främsta prioriteringarna i utrikespolitikens samtliga delar och genomsyra alla politikområden. Utskottets uppfattning är att de mänskliga rättigheterna är centrala såväl i sig själva som i upprätthållandet av demokrati och rättsstatens principer. Samtidigt är de beroende av demokratiska och rättsstatliga system för att kunna åtnjutas fullt ut. Utskottet anser därför att mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer måste behandlas integrerat. Utskottets uppfattning är att demokrati inte är möjlig utan att halva befolkningen deltar och åtnjuter samma rättigheter, representation och resurser som den andra hälften. Stärkt respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer bidrar dessutom till ökad frihet och stärkt ställning för kvinnor och flickor. Utskottet framhåller att detta synsätt även bör få genomslag inom ramen för den demokratisatsning som regeringen aviserade i den utrikespolitiska deklarationen 2019 och presenterade för utskottet den 21 november 2019.

Utskottet understryker det som står i skrivelsen om att arbetet med den feministiska utrikespolitiken behöver involvera och beakta såväl kvinnor och män som flickor och pojkar. Det är enligt skrivelsen nödvändigt att ha ett s.k. intersektionellt perspektiv som tar hänsyn till att kvinnor, flickor, män och pojkar inte är homogena grupper utan har olika identitet, behov, inflytande och livsvillkor som påverkas av fler faktorer och diskrimineringsgrunder än kön, t.ex. etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, ålder, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck. Utskottet vill påminna om att det vid flera tillfällen har framhållit att diskriminering av människor på grund av sexuell läggning och könsidentitet står i strid med den grundläggande och universella principen om alla människors lika värde och rättigheter. Utskottet står fast vid detta och understryker betydelsen av att Sverige fortsätter att utgöra en kraftfull röst för hbtq-personers lika värde och rättigheter inom både utrikespolitiken och

biståndspolitiken. Utskottet har även fört fram liknande budskap när det har behandlat situationen i olika länder.

Mot bakgrund av det som anförs ovan avstyrker utskottet motionerna 2018/19:2063 (L) yrkandena 1 och 5, 2019/20:2057 (L) yrkande 12, 2019/20:2830 (M) yrkande 1, 2019/20:3024 (M) yrkande 1, 2019/20:3321 (M) yrkande 2, 2019/20:3356 (V) yrkande 20, 2019/20:3362 (L) yrkande 1, 2019/20:3395 (M) yrkande 1, 2019/20:3396 (SD) yrkande 2, 2019/20:3397 (C), 2019/20:3400 (KD) yrkandena 1 och 2 i denna del och 2019/20:3402 (L) yrkandena 1–3.

Arenor och verktyg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arenor och verktyg för den feministiska utrikespolitiken, bl.a. när det gäller relationen till andra länder och inom FN.

Jämför reservation 6 (M), 7 (SD), 8 (V) och 9 (KD).

Skrivelsen

Skrivelsen berör på flera områden frågor som har relevans för Sveriges agerande i förhållande till enskilda länder och internationella organisationer. Exempelvis finns i skrivelsen information om arbetet inom de sex fokusområden som omnämns ovan och om arbetet inom ramen för olika politikområden. Vidare beskrivs ett antal arenor, aktörer och kanaler för arbetet med den feministiska utrikespolitiken. Där beskrivs bl.a. det arbete som görs på landnivå och inom ramen för FN.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 anförs att jämställdheten och öppenheten inom FN ska öka. I kommittémotion 2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 10 anser motionärerna att Sverige bör spela en aktiv roll i reformeringen av FN-systemet och verka för att särskilda kriterier införs för en plats i MR-rådet och Kvinnokommissionen för att undvika att medlemsländerna konsekvent bryter mot de rättigheter som rådet ska försvara. I kommittémotion 2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 3 anförs att Sverige bör ta avstånd från den iranska regimens kvinnoförtryck. I yrkande 4 anser motionärerna att man bör använda alla tillgängliga verktyg för att främja kvinnors rättigheter i Iran och globalt. I yrkande 5 anser motionärerna att erkännandet av Palestina bör återkallas för att främja kvinnors rättigheter i Mellanöstern och i yrkande 7 att totalitära regimer runt om i världen där avsaknaden av grundläggande rättigheter för kvinnor förekommer inte ska legitimeras. I partimotion

2019/20:3357 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 anser motionärerna att Sverige ska verka för att stärka respekten för kvinnors rättigheter i Ryssland.

Utskottets ställningstagande

Inom FN finns en rad forum, organisationer och kommittéer där arbetet med jämställdhetsfrågor bedrivs, såsom FN:s generalförsamling och dess olika utskott, FN:s råd för mänskliga rättigheter, FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter och FN:s kvinnokommission. Sverige är en av de största givarna till flera av FN:s fackorgan, fonder och program. Utskottet anser liksom tidigare att FN är centralt för en regelbaserad världsordning. FN:s stadga anger centrala principer om att främja fred, samarbete och sociala och ekonomiska framsteg samt för värmandet av de mänskliga rättigheterna. FN spelar därmed en central roll för att stärka det globala arbetet för mänskliga rättigheter. Utskottet understryker vikten av att Sverige fortsätter att vara en kritisk vän till FN och en stark röst för ett mer effektivt och transparent FN. Utskottet anser att Sveriges jämställdhetsarbete inom FN både behöver fokusera på att driva ett normativt arbete till stöd för global jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna och på att stärka FN:s operativa roll och insatser på jämställdhetsområdet. Utskottet återkommer senare i betänkandet till frågor som rör Sveriges medlemskap i säkerhetsrådet 2017–2018 och övergrepp som begås av FN-personal.

Utskottet konstaterar att FN:s generalsekreterare har lanserat en bred reformagenda med tre huvudspår: organisationsfrågor, fred och säkerhet samt utvecklingsfrågor och genomförandet av Agenda 2030. En rad olika rapporter har presenterats, bl.a. om kvinnor inom FN-systemet. Utskottet stöder liksom regeringen reformagendan som syftar till att anpassa organisationen till nya globala utmaningar. Utskottet uppmuntrar, liksom i betänkande 2017/18:UU15, särskilt till reformer som syftar att stärka kvinnors roll inom FN-systemet, välkomnar generalsekreterarens ambitioner på området och uppmanar regeringen att fortsätta verka för att frågor kopplade till jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser genomsyrar reformarbetet.

I motionsyrkandena nämns FN:s råd för mänskliga rättigheter (MR-rådet) och FN:s kvinnokommission (CSW). MR-rådet har som huvudsaklig uppgift att främja och värna de mänskliga rättigheterna och inrättades 2006 efter ett beslut av FN:s generalförsamling. MR-rådet står inför en rad utmaningar, men utskottet konstaterar samtidigt att det är det främsta mellanstatliga normbildande organet för mänskliga rättigheter. Utskottet har i flera betänkanden (2012/13:UU15, 2014/15:UU15 och 2016/17:UU15) behandlat MR-rådet mer ingående och understrukit att både Sverige och EU måste fortsätta att vara starka aktörer i MR-rådet i syfte att främja respekten för de mänskliga rättigheterna. Det är viktigt för MR-rådets trovärdighet att de länder som ingår i rådet respekterar de mänskliga rättigheterna. I EU:s handlingsplan

för mänskliga rättigheter och demokrati från 2015 åtar sig EU att bidra till att rådet ska fungera effektivt och uppmanar alla medlemmar i MR-rådet att leva upp till de mänskliga rättigheterna och det som länderna har åtagit sig att leva upp till inför inträdet i rådet. Utskottet anser att försök att urholka, försvaga och relativisera de mänskliga rättigheterna och deras universalitet måste bekämpas och att Sverige även i fortsättningen konsekvent behöver driva att kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna ska inkluderas i resolutioner, uttalanden och andra initiativ. Utskottet stöder även arbetet för att stärka civilsamhällets möjlighet att delta i rådets arbete.

FN:s kvinnokommission (CSW) grundades 1946 och är en funktionell kommission under FN:s ekonomiska och sociala råd (Ecosoc). Kommissionen följer upp den s.k. Pekingplattformen med årliga diskussioner och deklARATIONER om teman kopplade till de tolv centrala områdena i plattformen. Sedan 2017 deltar riksdagen med en delegation i kommissionens årliga möte. Därutöver deltar två ledamöter från arbetsmarknadsutskottet i regeringens delegation. Utskottet konstaterar att samtliga medlemsstater i FN kan delta i CSW:s förhandlingsarbete, oavsett om de är medlemmar i kommissionen eller ej. Förhandlingsarbetet sker i politiska och regionala grupperingar. EU förhandlar för EU:s medlemsstaters räkning även om inte alla EU-länder är medlemmar av kommissionen. Val till Ecosocs underorgan vilar på en fördelning som regionerna har kommit överens om för att tillförsäkra alla regioner platser i olika kommissioner. Det finns inga särskilda kriterier för medlemskap i de funktionella kommittéerna, inbegripet Kvinno-kommissionen, vilket bl.a. framkommer av svar på skriftlig fråga 2016/17:1313. Utskottet anser att CSW är en central plattform för att driva det globala jämställdhetsarbetet framåt och beklagar att det finns flera förhandlingsparter som motverkar jämställdhet och kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna inom kommissionen. Sveriges röst behöver enligt utskottet vara stark, och Sverige behöver arbeta tillsammans med likasinnade i de frågor som är föremål för mest och ökande motsättningar som SRHR, utrymme och skydd för människorättsorganisationer samt frågor relaterade till sexuell läggning och könsidentitet.

Några yrkanden rör den feministiska utrikespolitiken i relation till specifika länder. Utskottet har tidigare behandlat situationen för mänskliga rättigheter, inklusive kvinnors situation i Ryssland (bet. 2017/18:UU15) och i Iran (bet. 2018/19:UU8) samt situationen i Palestina och det svenska erkännandet av Palestina (bet. 2017/18:UU14, bet. 2018/19:UU8). Utskottet står även fortsättningsvis bakom beskrivningarna i ovan nämnda betänkanden och behandlar därför inte situationen i dessa länder mer ingående i detta betänkande. Eftersom det kvarstår betydande brister i jämställdheten och kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna i många länder runt om i världen anser utskottet att främjandet av dessa rättigheter även behöver ske i förhållande till länder där stora utmaningar finns i situationen för kvinnor. Utskottet konstaterar att arbetet med den feministiska utrikespolitiken sker på olika sätt och på flera olika arenor, där utlandsmyndigheterna och den

bilaterala dialogen är viktiga aktörer och kanaler. Utskottet konstaterar att en av utgångspunkterna för den feministiska utrikespolitiken är att arbetet måste utgå från den kontext där verksamheten bedrivs. Utskottet vill understryka att Utrikesdepartementets rapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är ett viktigt redskap för att belysa situationen i olika länder och framhåller vikten av att rapporterna fortsätter att tas fram.

Situationen i olika länder berörs dock inte enbart i den bilaterala dialogen med enskilda länder. Utskottet utgår från att regeringen kommer att fortsätta ta upp jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna kontinuerligt i dialogen med officiella företrädare för stater och andra relevanta aktörer, men även inom EU, multilaterala och regionala organisationer och andra relevanta forum. Utskottet konstaterar att det förutom det normativa arbetet exempelvis kan handla om konkreta åtgärder. I skrivelsen listas en rad verktyg och arenor för det bilaterala och multilaterala arbetet. Det framgår att Sverige i multilaterala sammanhang bl.a. använder styrelseuppdrag, delägarskap, medlemskap, partnerskap och andra verktyg för att driva på arbetet. Andra åtgärder som nämns är exempelvis att föreslå och driva på styrdokument, handlingsplaner, lagstiftning, policyer, funktioner och verksamhetsstöd som stöder jämställdhet och kvinnors och flickors mänskliga rättigheter och att verka för att överenskomna styrdokument och överenskommelser följs upp. Det kan också handla om att verka för rapportering baserad på jämställdhetsanalyser och köns- och åldersuppdelad statistik. Det kan även handla om nätverksbyggande, såsom det kvinnliga medlingsnätverket, eller om att bygga allianser med andra länder. Även det internationella utvecklingssamarbetet, som beskrivs nedan, och handelspolitiken är centrala instrument.

Mot bakgrund av det som anförs ovan avstyrker utskottet motionerna 2019/20:3357 (V) yrkande 2, 2019/20:3395 (M) yrkande 2, 2019/20:3396 (SD) yrkandena 3–5 och 7 samt 2019/20:3400 (KD) yrkande 10.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om frågor kopplade till mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Jämför reservation 10 (M), 11 (SD), 12 (V) och 13 (KD).

Skrivelsen

Fullt åtnjutande av mänskliga rättigheter är ett av de sex fokusområden som regeringen redovisar i skrivelsen. Även under rubriken Utrikes- och säkerhetspolitiken beskrivs arbetet med mänskliga rättigheter, demokrati och

rättsstatens principer. Där redovisas ingångsvärden, principer och regeringens arbetssätt för att främja de mänskliga rättigheterna på olika arenor. Arbetet med bl.a. våld mot kvinnor och flickor, SRHR, mänskliga rättigheter för människor på flykt och i migration samt politiskt deltagande, demokrati och yttrandefrihet är några av de områden som beskrivs.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 4 efterlyser motionärerna samarbete och samordning mellan nordiska utlandsbeskickningar för att effektivt kunna ge hjälp till de svenskar och andra nordiska medborgare som har utsatts för familjerelaterat våld och hot. I yrkande 5 välkomnas att regeringen har stärkt det globala stödet för yttrandefrihet och verkat för stärkt skydd för t.ex. kvinnliga journalister, andra medieaktörer och människorättsförsvarare som försvarar kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. I kommittémotion 2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att regeringen bör främja kvinnors och flickors rättigheter globalt och i yttrande 6 att regeringen i relation till totalitära regimer bör fokusera på alla former av kvinnoförtryck, sexuell handel, barnäktenskap, övergrepp och andra former av våldsytringar såsom könsstympning av flickor. I kommittémotion 2018/19:1386 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att Sverige bör stötta den brasilianska staten i framtagandet av handlingsplaner för mäns våld mot kvinnor.

I kommittémotion 2018/19:723 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 3 anser motionärerna att Sverige ska verka för ett tydligt stöd till och handlingsfrihet för kvinnorörelser runt om i världen. I kommittémotion 2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 5 anser motionärerna att regeringen bör arbeta för att motverka hederskulturen. Vidare anser motionärerna att den internationella kampen mot tvångsgifte, barnäktenskap och könsstympning måste intensifieras och att Sverige har ett ansvar att fortsätta att uppmärksamma dessa problem. I yrkande 9 framhålls att Sverige ska fortsätta att tillsammans med Frankrike bedriva en ”diplomatisk offensiv” mot prostitution, människohandel och trafficking. I yrkande 11 och 12 lyfts vikten av respekten för mänskliga rättigheter i internationella avtal fram. Det anförs även att Sverige behöver verka för att alla EU-avtal med länder som får del av handelsvillkor och bistånd alltid ska innehålla en klausul om reformer som syftar till respekt för de mänskliga fri- och rättigheterna. I partimotion 2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 6 anförs att flickors och kvinnors friheter, rättigheter och möjligheter ska genomsyra den svenska kampen för mänskliga rättigheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet framhåller att värnandet av de mänskliga rättigheterna är en hörnsten i Sveriges samlade utrikespolitik. De mänskliga rättigheterna är en central del

av folkrätten och en förutsättning för upprätthållandet av fred och säkerhet samt för en rättvis, jämställd och hållbar utveckling. Utskottet anser att mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer också är grundförutsättningar för genomförandet av Agenda 2030. Utskottet vill därför framhålla vikten av att Sverige aktivt arbetar för att stärka respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer och att detta arbete även i fortsättningen ska vara en av de främsta prioriteringarna i utrikespolitikens samtliga delar. Arbetet för mänskliga rättigheter bör enligt utskottet genomsyra alla områden inom utrikespolitiken, och sambandet bör stärkas mellan mänskliga rättigheter, demokrati och utveckling byggd på rättsstatens principer. Kopplingen mellan demokrati och jämställdhet tas upp mer utförligt i en annan del av betänkandet, men utskottet vill i detta sammanhang framhålla att demokrati inte är möjlig utan att den ena halvan av befolkningen deltar och åtnjuter samma rättigheter, representation och resurser som den andra halvan. Utskottet anser därmed att den feministiska utrikespolitiken och arbetet för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer bör gå hand i hand. Utskottet konstaterar att de sex fokusområdena i skrivelsen samtliga har att göra med kvinnors rättigheter.

Liksom i betänkande 2016/17:UU15 vill utskottet framhålla vikten av att stärka flickors och kvinnors ekonomiska rättigheter, egenmakt och tillgång till ekonomiska resurser. Enligt uppgifter från World Economic Forum äger kvinnor exempelvis mindre än 20 procent av världens landresurser, och i många länder saknar kvinnor över huvud taget rätten att äga land. Vidare är det grundläggande att bl.a. verka för kvinnors och flickors tillgång till utbildning av god kvalitet.

Utskottet konstaterar att ett krympande demokratiskt utrymme slår hårt mot civilsamhällesaktörer, inte minst kvinnorrättsorganisationer. Kvinnliga människorättsförfvarare är dessutom ofta dubbelt utsatta, som civilsamhällesaktörer och som kvinnor. Utskottet ser positivt på att Sverige har bidragit till att civilsamhällesorganisationer över hela världen har fått stärkta förutsättningar att verka för kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, genom bl.a. kunskapsutbyten, synliggörande, nätverk, finansiering och dialog. Utskottet anser att dialog och samråd med internationella, nationella och lokala kvinnorrättsorganisationer, samt med andra civilsamhällesaktörer som arbetar för jämställdhet, är centralt och bidrar till ett bättre kunskapsunderlag för Sveriges agerande, bredare förankring och bättre resultat för arbetet med mänskliga rättigheter och jämställdhet. I regeringens strategi för Sveriges utvecklingssamarbete för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2018–2022 finns fokus på att stärka förutsättningarna för kvinnorrättsorganisationer, feministiska rörelser och kvinnliga människorättsförfvarare att verka och skyddas.

I skrivelsen konstateras att trots att fler kvinnor och flickor har fått det bättre under de senaste decennierna har inget land uppnått jämställdhet och den strukturella könsdiskrimineringen kvarstår. Diskrimineringen av kvinnor och flickor påverkar deras möjligheter att åtnjuta alla mänskliga rättigheter,

exempelvis rätten till utbildning, arbete, politiskt deltagande och kontroll över den egna kroppen. Utskottet ser med stor oro på att frågor som rör jämställdhet ifrågasätts i internationella sammanhang. Utskottet framhåller att en internationell rättsordning baserad på folkrätten inklusive de mänskliga rättigheterna, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet ständigt måste värnas och anser att jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna konsekvent måste tas upp i Sveriges dialog med stater, inom EU, i multilaterala och regionala organisationer och med andra berörda aktörer. Detta gäller även arbetet med internationella avtal. Utskottet konstaterar att alla fördrag och avtal som ingås av EU måste vara förenliga med de mänskliga rättigheterna i enlighet med EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna och att det i EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati specificeras hur detta ska gå till inom olika politikområden.

Utskottets uppfattning är att det i arbetet för allas fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är centralt att värna individen som rättighetsbärare och de mänskliga rättigheternas universalitet. Utskottet uppmanar därför regeringen att fortsätta motarbeta att religion, kultur, sedvänjor eller traditioner ska tillåtas legitima inskränkningar i kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Utskottet konstaterar att Sverige har tagit fram en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet framhåller att alla former av våld mot kvinnor och flickor drabbar såväl individen som samhället i stort och utgör ett allvarligt hinder för jämställdhet och utveckling. Könrelaterat våld förekommer i alla samhällen oavsett utvecklingsnivå. Världshälsoorganisationen (WHO) uppskattar att minst var tredje kvinna i världen har utsatts för fysiskt eller sexuellt våld. Utskottet anser det därmed centralt att regeringen fortsätter att arbeta mot alla former av könsrelaterat våld och skadliga sedvänjor, inte minst barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet konstaterar att Europarådets konvention om förebyggande och bekämpande av våld mot kvinnor och våld i nära relationer, den s.k. Istanbulkonventionen, antogs 2011 och är det första juridiskt bindande regionala instrumentet om våld mot kvinnor i Europa. Konventionen fördömer alla former av våld och beskriver våld mot kvinnor som ett uttryck för historiskt ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män. Utskottet framhåller liksom i betänkande 2016/17:UU15 att könsrelaterat våld utgör ett av de allvarligaste strukturella och systematiska hoten mot kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter. Utskottet anser därför att regeringen bör fortsätta arbeta för att säkerställa allas frihet från våld, stärka ansvarsutkrävandet och motverka straffriheten för våld mot kvinnor och flickor. Utskottet konstaterar att utrikesförvaltningen, enligt 2019 års handlingsplan för den feministiska utrikespolitiken, ska bekämpa könsrelaterat våld mot kvinnor och flickor såväl normativt som operativt, inklusive genom att angripa grundorsakerna,

fokusera på förebyggande insatser och lyfta mäns och pojkers roll och ansvar. Arbetet ska drivas såväl i förhållande till enskilda länder som regionalt, i EU och multilateralt inklusive i FN:s generalförsamling, människorättsråd och universella mekanism för ländergranskning. Utrikesförvaltningen ska vidare uppmärksamma våld i nära relationer och verka för att fler stater ansluter sig till, och genomför, Istanbulkonventionen. Utskottet framhåller att detta även bör gälla i relation till länder inom EU.

Av skrivelsen framgår att svenska ambassader och konsulat i ökande utsträckning kontaktas av nödställda med hemvist i Sverige som under en utlandsresa utsatts för familjerelaterat våld, ofta förenat med hinder mot att återvända till Sverige. De drabbade riskerar att utsättas för tvångsäktenskap eller könsstympning, att utsättas för hot, tvång eller våld från familjens sida, eller att tvingas bli kvar i utlandet mot sin vilja. Utskottet konstaterar vidare att regeringen har stärkt och effektiviserat den konsulära hjälpen till dessa nödställda individer och att detta enligt uppgift från UD även innefattar ett förstärkt samarbete med andra länder, inklusive de nordiska länderna, såväl på huvudstadsnivå som i fält. I likhet med utskottets yttrande 2019/20:UU1y framhåller utskottet att det enligt regeringsformen är regeringen, eller de myndigheter som ligger under regeringen, som beslutar om Regeringskansliets och utrikesförvaltningens organisation och fördelningen av resurser inom utrikesförvaltningen. Detta bör enligt utskottet även inbegripa hur utrikesförvaltningen organiserar sitt arbete.

Utskottet framhåller att människohandel är ett brott med förödande omfattning och konsekvenser. Förutom prostitution och andra former av sexuellt utnyttjande utsätts många av människohandelns offer för tvångsarbete, slaveri, organhandel eller andra former av utnyttjande. Människohandel drabbar främst kvinnor och barn, även om män och pojkar också utsätts. Utskottet konstaterar att regeringen 2016 tillsatte en ambassadör som ska vara pådrivande i arbetet med att bekämpa människohandel och bl.a. arbeta för att jämställdhetsperspektivet blir särskilt uppmärksammat inom de internationella insatserna mot människohandel. Utskottet konstaterar även att regeringen 2018 antog en handlingsplan mot prostitution och människohandel där ökad internationell samverkan ingår som en del. Utskottet anser att människohandel för sexuella eller andra ändamål innebär en grov kränkning av de drabbade individernas mänskliga rättigheter och att denna kränkning även i fortsättningen måste bekämpas. Utskottet utgår därmed från att regeringen tar arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål vidare, bl.a. inom ramen för den diplomatiska offensiv som Sverige och Frankrike har tagit initiativ till på området.

Utskottet anser också att tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) är en grundläggande mänsklig rättighet. SRHR och frågor kopplat till detta behandlas mer utförligt på annan plats i betänkandet. Slutligen konstaterar utskottet att flera av de frågor som behandlas i andra delar av detta betänkande, t.ex. under rubriken Internationellt

utvecklingssamarbetet och humanitärt bistånd, även har relevans för mänskliga rättigheter.

Mot bakgrund av det som anförs ovan avstyrker utskottet motionerna 2018/19:723 (V) yrkande 3, 2018/19:1386 (SD) yrkande 1, 2018/19:2063 (L) yrkande 6, 2019/20:3395 (M) yrkandena 4 och 5, 2019/20:3396 (SD) yrkandena 1 och 6 samt 2019/20:3400 (KD) yrkandena 5, 9, 11 och 12.

Fred och säkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kvinnor, fred och säkerhet.
Jämför reservation 14 (M) och 15 (KD).

Skrivelsen

Skrivelsen ger exempel på vad arbetet med den feministiska utrikespolitiken har bidragit till inom området fred och säkerhet. Bland annat beskrivs arbetet med FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och de resolutioner på samma tema som har kommit därefter. I skrivelsen redogörs även för regeringens arbete under det svenska medlemskapet i FN:s säkerhetsråd 2017–2018, annat jämställdhetsarbete i FN och arbetet inom EU och OSSE. Skrivelsen behandlar vidare bl.a. arbetet inom ramen för den nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet från 2016, arbetet för mer inkluderande fredsprocesser, det kvinnliga medlingsnätverket och arbete inom det humanitärrättsliga området.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 3 anser motionärerna att det ska råda nolltolerans mot sexuella övergrepp och andra brott bland och av FN-personal. I kommittémotion 2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 7 och 8 framförs att kraftfulla åtgärder mot sexuella övergrepp och könsrelaterat våld i konflikter måste vidtas och integreras i internationella humanitära insatser. Motionärerna anser att Sverige har ett ansvar att fortsätta bidra till internationella insatser m.m., inte minst för att förebygga och minska kvinnors utsatthet. De anser även att kvinnors och flickors deltagande i det fredsfröbyggande arbetet behöver stärkas och att Sverige måste fortsätta att kräva starkt genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet för att se till att kvinnor får inflytande i det freds- och planeringsarbete som görs med anledning av ett fredsavtal. Detta upprepas i kommittémotion 2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 19 och 21. I partimotion 2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 anförs bl.a. att Sverige med kraft bör arbeta för att stoppa sexuellt våld i väpnade konflikter och för

att straffriheten för sådana och andra brott mot kvinnor och flickor avskaffas. Vidare anförs att det krävs fler internationella insatser för att skydda kvinnor och att deltagande personal utbildas i genuskunskap, framför allt säkerhetsrådsresolutionerna 1325 och 1820. Motionärerna vill även att Sverige särskilt ska arbeta för att stärka kvinnors roll i konfliktförebyggande och fredssamtal.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att det 2020 är 20 år sedan säkerhetsrådet antog resolution 1325. Sju efterföljande resolutioner har därefter antagits. Tillsammans utgör de åtta resolutionerna FN:s agenda för kvinnor, fred och säkerhet. Resolutionerna slår fast att kvinnors ökade deltagande i att förebygga, hantera och lösa konflikter samt i fredsbyggande och återuppbyggande efter konflikt är en förutsättning för att uppnå hållbar internationell fred och säkerhet. Resolutionerna uppmärksammar behovet av att utgå från kvinnors och mäns och flickors och pojkars olika behov och perspektiv i arbetet med att hantera och lösa väpnade konflikter och för att bättre skydda kvinnor och flickor mot våld och konflikters verkningar. Resolutionerna fördömer konfliktrelaterat sexuellt våld och understryker staternas ansvar att motverka straffrihet för sådant våld som utgör brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Resolutionerna bekräftar även att jämställdhet är en viktig del i att bygga fredliga samhällen, vilket innebär att satsningar på kvinnors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är en viktig del i att förebygga konflikter. Utskottet konstaterar att regeringen 2016 tog beslut om en ny nationell handlingsplan för genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet 2016–2020. Vidare noterar utskottet att genomförandet av resolution 1325 i olika sammanhang omnämns som en målsättning i flera budgetpropositioner inom ramen för utgiftsområde 5.

Utskottet har vid flera tillfällen framhållit vikten av bl.a. resolution 1325 och 1820. Utskottet anser att jämställdhet och respekt för folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten, är grundläggande förutsättningar för långsiktigt hållbar fred och säkerhet och framhåller att denna agenda bör vara en naturlig och integrerad del av allt arbete för fred och säkerhet och präglade både dagligt och långsiktigt arbete på landsnivå liksom inom FN, EU, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), Nato, Europarådet, i samarbetet med de nordiska länderna och i andra internationella sammanhang. Detta är även något som det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet kontinuerligt har lyft fram i betänkanden om Sveriges internationella militära insatser.

Kvinnors och flickors ökade deltagande i alla delar av fredsarbete är enligt utskottet en fråga om rättigheter och jämställdhet, men det bidrar också till hållbar fred. Inkluderande fredsprocesser öppnar för fler möjliga lösningar, blir bättre förankrade och mer hållbara. Detta framkom även av den offentliga

utfrågning om kvinnor, fred och säkerhet som utskottet anordnade den 10 december 2019. Utskottet beklagar att kvinnor nästan är helt frånvarande i de flesta formella fredsförhandlingar och när det gäller beslutsfattande i fredsprocesser, vilket får konsekvenser för fredsavtalens utformande och genomförande. Utskottet anser att Sverige bör fortsätta verka för att kvinnors deltagande och inflytande ska öka på alla nivåer och för att internationella fredsinsatsers mandat och arbete ska beakta mäns, kvinnors, pojkers och flickors behov och perspektiv samt ovillkorligen respektera allas mänskliga rättigheter och fysiska och psykiska integritet. Utskottet konstaterar att det kvinnliga medlingsnätverk som regeringen inrättade 2015 och som administreras och förvaltas av Folke Bernadotteakademien är exempel på ett konkret initiativ på området.

Utskottet noterar att jämställdhet var en del av den s.k. bottenplattan under Sveriges medlemskap i säkerhetsrådet, vilket innebar en ambition att utgå från och integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla frågor, verksamheter och arbetsformer inom rådet. Utöver detta var kvinnor, fred och konflikt en tematisk prioritering. Det är enligt utskottet av största vikt att arbetet med att främja perspektivet kvinnor, fred och säkerhet följs upp även efter det svenska medlemskapet och att arbetet för att förbättra efterlevnaden i fält fortsätter.

Utskottet konstaterar att sexuellt och könsbaserat våld i konflikt är ett frågekomplex som är nära förbundet med dagordningen för kvinnor, fred och säkerhet. I skrivelsen konstaterar regeringen att situationer under och efter konflikter ofta präglas av våld och övergrepp mot civila. I dessa situationer dödas fler män och pojkar av direkt våld, medan kvinnor och flickor är mer utsatta för konfliktrelaterat sexuellt våld. I många konflikter är kvinnor och flickor direkta måltavlor för sexuellt och könsrelaterat våld. Förövarna straffas sällan. Sexuellt och könsrelaterat våld används ofta som vapen i konflikter och ökar också ofta i närstående relationer under en konflikt. Våldtäkt i väpnade konflikter kan vara en krigsförbrytelse. Utskottet understryker vikten av att Sverige fortsätter att arbeta för att brottsoffer ska få gottgörelse och förövare ställas till svars. Utskottet anser att straffrihet för konfliktrelaterat sexuellt våld försvårar försoningsprocesser och undergräver fredsbyggande och att endast nolltolerans kan accepteras. Utskottet ser positivt på att också män och pojkar involveras i arbetet med att förebygga konflikter och motverka könsrelaterat och sexuellt våld. Utskottet konstaterar även att det behöver belysas hur män och kvinnor på olika sätt drabbas av krig och konflikter, vilket framkom av forskare Louise Olssons presentation vid den offentliga utfrågningen den 10 december.

Frågan om sexuella övergrepp som begås av FN-utsända behandlades av utskottet i betänkande 2017/18:UU8 och 2018/19:UU8. Där konstaterade utskottet att absolut nolltolerans måste råda gentemot sexuella övergrepp och utnyttjande som begås av fredsbevarande personal, såväl uniformerad som civil. FN och dess medlemsstater får aldrig uppfattas sakna handlingskraft eller adekvata mekanismer för att ställa ansvariga till svars, oavsett vilka

förövarna är. Sverige ska verka för att förebyggande åtgärder vidtas, liksom uppmuntra rapportering samt visselblåsare och främja skydd av dessa.

Utskottet anser att Sverige även i fortsättningen bör hålla en hög profil i frågan om nolltolerans när det gäller sexuellt utnyttjande och exploatering i FN-sammanhang. Utskottet ser positivt på att en strategi för nolltolerans mot övergrepp som begås av FN-personal ingår som en del i generalsekreterarens reformagenda. Utskottet välkomnar även att FN har ställt krav på att alla nationer ska bidra med minst 16 procent kvinnor till befattningar som stabsofficerare och observatörer i FN-insatser under 2019 och att detta ska öka kontinuerligt samt att genusrådgivare tillförs i alla insatser. Utskottet konstaterar, i ljuset av den offentliga utfrågningen den 10 december, att mer behöver göras för att leva upp till målsättningarna.

Mot bakgrund av det som anförs ovan avstyrker utskottet motionerna 2019/20:2818 (KD) yrkandena 19 och 21, 2019/20:3362 (L) yrkande 6 i denna del, 2019/20:3395 (M) yrkande 3 och 2019/20:3400 yrkandena 7 och 8.

Internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd med koppling till den feministiska utrikespolitiken.

Jämför reservation 16 (M) och 17 (KD) samt särskilt yttrande 2 (V).

Skrivelsen

Skrivelsen beskriver syftet med det internationella utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet och vad den feministiska utrikespolitiken har bidragit med på området. Detta framgår enligt regeringen bl.a. av policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete. Inom ramen för det internationella utvecklingssamarbetet beskrivs bl.a. den andel av biståndet som riktas till jämställdhet, styrningen av Sida och Sidas arbete med den feministiska utrikespolitiken, den tematiska strategin för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter från 2017 och arbetet på SRHR-området. Inom ramen för det humanitära biståndet behandlar regeringen bl.a. arbetet inom EU, jämställdhetsanalyser, sexuellt och könsrelaterat våld, inflytande för krisdrabbade, könsuppdelad statistik, kvinnors och flickors deltagande och jämställdhetsperspektiv i den internationella humanitära rätten. Regeringens s.k. trippelnexusansats beskrivs också.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 6 välkomnar motionärerna regeringens arbete när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), där regeringen exempelvis lyfter fram investeringar i mödrahälsa, utbildning av barnmorskor, tillgång till säkra förlossningar, vatten, sanitet och hygien (Wash). I kommittémotion 2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 2 framförs bl.a. att jämställdhetsarbetet ska ha en framskjuten roll i Sveriges och EU:s utvecklingsarbete. I yrkande 3 anförs att svenskt bistånd i högre grad ska användas för att säkerställa flickors rätt till utbildning. I yrkande 4 anförs att SRHR ska fortsätta att vara ett prioriterat område för den svenska utvecklingspolitiken, bl.a. genom att tillgången på sex- och samlevnadsundervisning, preventivmedel, hiv-tester samt säkra och lagliga aborter säkerställs. Även fortsatta insatser för att komma till rätta med barnadödligheten och spridningen av hiv/aids lyfts fram. I yrkande 6 framförs att en större del av biståndet bör kanaliseras via civilsamhällesorganisationer i syfte att stärka kvinnors rättigheter på plats och påverka lokala attityder.

I partimotion 2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 anförs bl.a. att Sverige i sitt utvecklingssamarbete bör driva på för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) inklusive rätten till fri abort. Vidare bör tillgång till SRHR vara en självklar del av humanitärt bistånd, en större del av svenskt bistånd bör användas för att säkra flickors skolgång och Sverige bör tydligt deklarera för sina biståndspartner att program som inte syftar till att hjälpa hela befolkningen är oacceptabla. Vidare anser motionärerna att svenskt bistånd bör villkoras utifrån reformvillighet i länder där barnäktenskap är vanligt. I partimotion 2018/19:2593 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 anförs att Sverige i internationella sammanhang bör vara pådrivande för kvinnors rätt att bestämma över sin egen kropp och att målet på lång sikt bör vara att rätten till abort erkänns som en del av de mänskliga rättigheterna. Detsamma upprepas i partimotion 2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att målet för biståndet enligt tidigare beslut av riksdagen är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck (prop. 2013/14:1 utg.omr. 7, bet. 2013/14:UU2, rskr. 2013/14:127). I enlighet med vad som fastslogs i riksdagens beslut om politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112) ska allt utvecklingssamarbete genomsyras av ett rättighetsperspektiv och av fattiga människors perspektiv på utveckling. Biståndet ska i första hand inriktas på att stödja de allra mest utsatta och anpassas efter den demokratiska utvecklingen i samarbetslandet.

I Policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (skr. 2016/17:60) tydliggörs bl.a. att det svenska utvecklingssamarbetet

genomgående ska ta hänsyn till jämställdhetsaspekter och att jämställdhet är ett av de huvudsakliga tematiska områdena för utvecklingssamarbetet. Riksdagen behandlade våren 2017 regeringens skrivelse om policyramverket (bet. 2016/17:UU11). Utskottet tillstyrkte då de tematiska prioriteringar som angavs i skrivelsen. Utskottet instämde även i att det fanns anledning att tydliggöra ytterligare tre perspektiv i utvecklingssamarbetet: konfliktperspektiv, jämställdhetsperspektiv samt miljö- och klimatperspektiv.

Utskottet konstaterar att den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken återspeglas i styrningen av biståndsmyndigheten Sida genom t.ex. stärkta skrivningar om jämställdhet i myndighetens instruktion och i olika strategier som styr utvecklingssamarbetet. Av skrivelsen framgår att mål om jämställdhet finns i fler än hälften av strategierna för det bilaterala utvecklingssamarbetet. Därtill utgör kvinnor och flickor en särskild målgrupp i nästan samtliga strategier. Vidare har regeringen för första gången antagit en särskild strategi för Sveriges utvecklingssamarbete för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2018–2022. Strategin syftar till att stärka det globala jämställdhetsarbetet och bidra till förändringsinsatser för jämställdhet. Av skrivelsen framgår att biståndsinsatser genomförs inom samtliga sex fokusområden för den feministiska utrikespolitiken.

Utskottet behandlade i betänkande 2019/20:UU2 regeringens budgetförslag i de delar som gäller utgiftsområde 7 Internationellt bistånd och tog där upp flera frågor med bäring på motionsyrkanden i detta betänkande. Utskottet noterade där den oroväckande negativa utvecklingen globalt när det gäller jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) och ansåg att Sverige ska fortsätta att bedriva en aktiv utvecklingspolitik som värnar och främjar demokrati och mänskliga rättigheter, stärker demokratiprocessen, respekten för de mänskliga rättigheterna, hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. När det gällde insatser som bör prioriteras i biståndet instämde utskottet i regeringens bedömning att mer kraft bl.a. behöver läggas på bl.a. demokratiutveckling, förstärkning av stödet till demokratins aktörer, jämställdhet och SRHR. Utskottet underströk att mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är centrala som både mål och medel för en positiv utveckling inom samtliga dessa områden.

Utskottet noterar att regeringen inom ramen för demokratisatsningen avser att bredda, stärka och öka stödet till demokratin och dess institutioner, röstbärare och försvarare under 2020. Regeringen avser dessutom att anta en ny biståndsstrategi för att öka demokratifokusen hos biståndsmottagare. Utskottet understryker att jämlikhet, sexuella och kulturella rättigheter, religions- och övertygelsefrihet, jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter är centralt för demokratiutveckling. Utskottet noterar även att regeringen, mot bakgrund av den negativa demokratiska utvecklingen i många länder, ser över hur ökade krav kan ställas på de länder som mottar svenskt bistånd i fråga om att leva upp till rättsstatens principer och värna mänskliga rättigheter. Som utgångspunkt anges att stödet

till staten ska minska om utvecklingen i fråga om mänskliga rättigheter och demokrati är negativ.

Utskottet konstaterar att sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) omfattar varje människas lika möjligheter, rättigheter och förutsättningar att utan tvång, våld eller diskriminering kunna bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion. En del av arbetet är att främja rätten och tillgången till säker och laglig abort. SRHR och frågan om aborter är enligt skrivelsen ett prioriterat område för Sverige i den bilaterala dialog som utlandsmyndigheterna bedriver i alla delar av världen. Av skrivelsen framgår att Sverige bedriver ett omfattande utvecklingssamarbete på SRHR-området och att en fjärdedel av Sveriges bilaterala strategier för samarbetet med utvecklingsländer inkluderar mål om hälsa med inriktning på robusta hälsosystem, SRHR och förbättrad barn- och mödrahälsa. Inom ramen för beredningen av regeringens budgetförslag i betänkande 2019/20:UU2 framgick av en föredragning av Sidas generaldirektör att över hälften av hälsobiståndet går till insatser för SRHR och att Sveriges stöd till SRHR innefattar stöd till sex- och samlevnadsundervisning, ökad tillgång till preventivmedel och säker abort, ungdomsvänlig service, förebyggande av hiv och sexuellt och könsrelaterat våld, hbtq-personers hälsa och rättigheter samt arbete mot barnäktenskap och könsstympning. Generaldirektör Carin Jämtin påpekade att SRHR också är en rättighetsfråga och återfinns även under andra tematiska områden. Den totala andelen av biståndet som går till SRHR är ca 7 procent. Denna andel har varit konstant under ett antal år, men eftersom biståndsvolymer ökat har insatsvolymer ökat. Det framgår vidare av budgetpropositionen att SRHR kommer att fortsätta att vara en av Sveriges mest prioriterade frågor. Utskottet välkomnade detta och framhöll att sex- och samlevnadsundervisning, säkra förlossningar och säkra och lagliga aborter även fortsättningsvis bör utgöra en viktig del av arbetet.

Utskottet vill understryka att barnrättsperspektivet är en viktig del av rättighetsperspektivet. Sverige är en betydande givare på barnrättsområdet, och utskottet välkomnade i betänkande 2019/20:UU2 att regeringen understryker att arbetet med barns rättigheter ska fortsätta stärkas och att Sverige ska bidra till att alla pojkar och flickor ska kunna fullgöra en avgiftsfri och likvärdig utbildning av god kvalitet. Utskottet betonade även insatser som stärker flickors möjlighet att fullgöra sin skolgång, såsom förbättrad skolmiljö. Att flickor får möjlighet att gå ut skolan förstärker skyddet mot att de gifts bort redan som barn

I skrivelsen framhålls att Sveriges humanitära bistånd ska bidra till att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet, till förmån för nödlidande människor som har utsatts för, eller står under hot att utsättas för, väpnade konflikter, naturkatastrofer eller andra katastrofliknande förhållanden. I Policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd har det tydliggjorts att det humanitära biståndet ska bidra till att stärka kvinnors och flickors rätt till skydd i humanitära kriser samt stärka deras möjlighet att spela en aktiv roll vid humanitära kriser. Detta är vägledande för Sveriges

humanitära bistånd, även genom multilaterala organisationer. Utskottet understryker vikten av att Sverige fortsätter att driva ett jämställdhetsperspektiv i det humanitära biståndet, inklusive frågor om SRHR, och verka för stärkt samverkan mellan humanitärt bistånd, utvecklingssamarbete, demokratisk utveckling och fredsbyggande. Utskottet anser liksom regeringen att Sveriges humanitära biståndspolitik ska vara behovsbaserad och utgå från internationell humanitär rätt, de humanitära principerna – humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende – samt principerna om gott humanitärt givarskap. Det övergripande målet för det humanitära biståndet ska även i fortsättningen vara att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet, till förmån för nödlidande människor. Utskottet förutsätter att regeringen i sin bedömning av vilka kanaler som ska användas för humanitära insatser utgår från de principer som anges ovan och påminner om att utskottet i betänkande 2019/20:UU2 inte var berett att tillgodose de förslag om inriktning på och fördelning av det humanitära stödet som föreslogs i motionerna, bl.a. när det gäller att en större del av biståndet bör kanaliseras via civilsamhällesorganisationer.

Mot bakgrund av det som anförs ovan avstyrker utskottet motionerna 2018/19:2593 (L) yrkande 10, 2019/20:2057 (L) yrkande 9, 2019/20:3362 (L) yrkande 6 i denna del, 2019/20:3395 (M) yrkande 6 och 2019/20:3400 (KD) yrkandena 2 i denna del, 3, 4 och 6.

Motioner som bereds förenklad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns ett antal motioner som är föremål för förenklad motionsberedning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 och i enlighet med promemorian Förenklad motionsberedning under valperioden 2018–2022 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2018. Utskottet har vid en genomgång och beredning funnit att de motioner som återfinns i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott den motion som återfinns i bilagan.

Skrivelsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelse 2019/20:17 till handlingarna.

Utskottet har inga synpunkter på skrivelse 2019/20:17 utöver vad som framgår ovan och föreslår därmed att skrivelsen läggs till handlingarna.

Reservationer

1. Övergripande om politiken, punkt 1 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3321 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1 och
avslår motionerna

2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 5,

2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12,

2019/20:3356 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 20,

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1,

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 2,

2019/20:3397 av Kerstin Lundgren m.fl. (C),

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 2 i denna del
och

2019/20:3402 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Sverige ska verka för en jämställd värld – en värld där alla människors rättigheter respekteras, oavsett kön, ålder, hudfärg, tro eller sexuell läggning och där alla människors möjligheter tas till vara. Vi anser att Sveriges utrikespolitik ska utgå från svenska intressen. I arbetet med att tillvarata dessa intressen ska våra gemensamma värderingar om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, rättsstat och marknadsekonomi alltid vara vägledande. Dessa värderingar kräver inga enskilda strategier, utan ska genomsyra all svensk utrikespolitik.

Det allra mest grundläggande intresset för Sverige är landets och befolkningens säkerhet. För detta är handlingsfrihet och självständighet grundbultar, likaså den svenska demokratin. Vi ska säkra vårt sätt att leva och att vara. Utrikespolitiken spelar en självklar roll för att främja vår säkerhet, i synnerhet för ett land som Sverige. Genom idogt diplomatiskt arbete är det möjligt att bygga allianser samt förebygga och förhindra konflikter. Det sker

bilateralt, alltså i direkta relationer med andra stater, men också multilateralt genom internationella organisationer. Sveriges säkerhet främjas av en stark, regelbaserad världsordning som befästs genom dessa relationer och organisationer, eftersom den internationella arenan saknar våldsmonopol. Att Sverige med tio miljoner invånare är ett förhållandevis litet land innebär också att vårt förtroendekapital är en av våra absolut mest värdefulla tillgångar inom utrikespolitiken. Våra diplomatiska förbindelser ska vara långsiktiga. Vi ska agera förutsägbart, balanserat och transparent.

Sveriges säkerhet främjas av att fler människor lever i frihet och att fler länder är demokratiska och jämställda. En värld med fler liberala demokratier skulle också vara en säkrare och rikare värld för Sverige och den svenska befolkningen, liksom för världens övriga befolkning. Med detta sagt är mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling också ett mål i sig och inte bara ett medel för att uppnå säkerhet och välbefinnande. Kvinnors politiska deltagande och inflytande är grundläggande för denna utveckling. Krig, konflikt och förtryck utsätter människor för obeskrivliga fasor. Individerna har ett omätbart egenvärde och ovillkorliga friheter och rättigheter som bäst tillgodoses genom demokratin och dess institutioner, även om modellen är långt ifrån perfekt. I det utrikespolitiska arbetet för demokrati och frihet är med andra ord det svenska intresset och de svenska värderingarna tätt sammanflätade.

Ytterligare ett intresse för Sveriges utrikespolitik är vårt gemensamma välbefinnande. Svensk konkurrenskraft, innovation och handel är förutsättningar för jobb och tillväxt. Det är ett självändamål att ett litet exportberoende land, som i stort sett bara kan konkurrera med kvalitet, försvarar dessa strategiska intressen. Då krävs det samarbete med andra länder. Sverige ska möta omvärlden med nyfikenhet, ödmjukhet och tillförsikt; det betyder dock inte att vi är aningslösa eller att vi tolererar intolerans. Utrikespolitiken ska bidra till att värna marknadsekonomin och till att öka utbytet av varor, tjänster och idéer. Det bygger såväl välbefinnande som kunskap. Handel kan men behöver inte vara ett nollsummespel. Genom breda och moderna frihandelsavtal samt genom samarbeten såsom Europeiska unionen skapas förutsättningar för ökat välbefinnande och fler jobb både i vårt eget land och i andra länder.

Handeln har skapat välbefinnande och bidragit till att miljontals människor lyfts ur fattigdom. Tillgången till kapital, innovationer och kompetens har bidragit till en ökad tillväxt, inte minst i många utvecklingsländer. Som ett resultat av detta har medellivslängden ökat, fler har tillgång till hälso- och sjukvård och utbildning och kvinnors rättigheter och möjligheter har stärkts. Kvinnors företagande har visat sig ha stor betydelse för kvinnors inkomster. Med hjälp av mikrolån kan kvinnor bli småföretagare, bli försörjare, förändra sina liv och äga mark och bostad. Vi vill verka för att fler kvinnor ska kunna starta, driva och utvidga sin verksamhet.

Regeringen redogör i skrivelsen för Sveriges feministiska utrikespolitiks resultat och genomslag. Vi delar regeringens beskrivning av de sex fokusområden där det finns utmaningar, som alla berör alla kvinnors och

flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, frihet från fysiskt, psykiskt och sexuellt våld, medverkan i att förebygga och lösa konflikt och i att bygga fred efter konflikter, politiska deltagande och inflytande inom alla samhällsområden, ekonomiska rättigheter och egenmakt samt sexuell och reproduktiva hälsa och rättigheter (SRHR). Det är också välkommet att regeringen lyfter handelsns roll när det gäller att lyfta människor ur extrem fattigdom och att regeringen genom EU vill se handelsavtal som tillvaratar kvinnors intressen.

2. Övergripande om politiken, punkt 1 (SD)

av Markus Wiechel (SD), Björn Söder (SD) och Ludvig Aspling (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 2 och avslår motionerna

2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 5,

2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12,

2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3321 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,

2019/20:3356 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 20,

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3397 av Kerstin Lundgren m.fl. (C),

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 2 i denna del och

2019/20:3402 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Regeringen har redovisat sin första skrivelse om Sveriges feministiska utrikespolitik. Skrivelsen är den första i sitt slag av regeringen som beskriver dess arbete för jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter genom de utrikespolitiska verktyg man har att förfoga över. Skrivelsen innehåller regeringens slutsatser och fortsatta prioriteringar, redogör för bakgrunden till politiken samt beskriver de verktyg som regeringen har använt sig av för att på ett effektivt sätt främja kvinnors och flickors rättigheter globalt.

Vi ser positivt på en svensk utrikespolitisk linje som främjar kvinnors och flickors rättigheter globalt. När det gäller många av de exempel som

regeringen lyfter fram i skrivelsen är vi positivt inställda till detta viktiga arbete. Vi anser dock att flera centrala prioriteringar saknas. Skrivelsen borde omfatta områden där regeringen vid upprepade tillfällen har mottagit befogad kritik och där man trots kritik har fortsatt att driva en direkt antifeministisk utrikespolitik.

Missnöjet med regeringens feministiska utrikespolitik bland svenska väljare har varit omfattande, vilket har tagit sig uttryck i protester och demonstrationer. Detta skedde exempelvis vid regeringens välkomnande av Irans utrikesminister till Stockholm och erkännandet av den palestinska myndigheten som stat. Vi anser att regeringens ställningstaganden i flera av dessa fall har visat på ett bristande omdöme och en oförmåga att stå upp för de värderingar som man säger sig företräda.

3. Övergripande om politiken, punkt 1 (C)

av Kerstin Lundgren (C) och Magnus Ek (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3397 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) och avslår motionerna

2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 5,

2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12,

2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3321 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,

2019/20:3356 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 20,

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 2,

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 2 i denna del och

2019/20:3402 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Sverige är det första landet i världen som har en uttalad ambition att bedriva en feministisk utrikespolitik. Målsättningen är en politik som ska stärka alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter, representation och resurser i världen. Regeringens skrivelse har som ambition att täcka hela utrikespolitiken. Det låter bra, men innehållsmässigt blir det snart tydligt att

väldigt lite i utrikespolitiken är nytt och än mindre kan tillskrivas den feministiska utrikespolitiken. Vad regeringen försöker få feministisk utrikespolitik till är inget annat än klassisk svensk jämställdhetspolitik och värnandet av den liberala demokratins värden. Det är intressant, för att inte säga anmärkningsvärt, att se hur regeringen på område efter område tillskriver den feministiska utrikespolitiken resultat som de menar ligger utöver vad en utrikespolitik som värnar demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer skulle ha gjort. Egentligen är det värnandet av de friheter och rättigheter som den liberala demokratin ger, där jämställdhet ingår som en viktig aspekt, som regeringen driver och tydliggör men väljer att kalla feministisk utrikespolitik. I sak lite nytt även om begreppet är nytt.

När allt regeringen gör på utrikesområdet omdefinieras till en feministisk utrikespolitik urholkas begreppets potentiella mervärde. Mervärdet reduceras nu till en slogan där begreppet i sig är det som väcker uppmärksamhet. Vi har förvisso ingenting emot att regeringen har försökt få uppmärksamhet för något som förtjänar uppmärksamhet, men tycker att det är synd att ett av få mervärden blir begreppet i sig och inte innehållet. Paketeringen har blivit överordnad det nya politiska innehållet även om det ska sägas att några av de aktiviteter som regeringen har arbetat med är bra och nya. Här vill vi särskilt lyfta fram det kvinnliga medlingsnätverket.

För att kunna utvärdera effekten av politikens helhet skulle det ha krävts tydliga mål mot vilka resultaten för den feministiska utrikespolitiken kunde mätas. Det hade varit värdefullt om regeringen definierat sin feministiska utrikespolitik. Det finns som bekant flera definitioner av feminism. För oss gäller en liberal feminism. Tyvärr tycker vi oss läsa ut att regeringen i mångt och mycket utgår från att kvinnor är ett samlat kollektiv där lite utrymme lämnas åt att kvinnor är individer med egna bevekelsegrunder, egna drömmar och rättigheter, att kvinnor är olika även om man kämpar emot samma könsmaktsordning och således kan bli offer för förtryck och diskriminering.

Vi anser att den feministiska utrikespolitiken bör ha ett liberalt angreppssätt där friheten från förtryck utgör utgångspunkten. Kvinnor är individer, och med individens rättigheter som utgångspunkt hade en liberal feministisk utrikespolitik med självklarhet tagit sig an rätten till utbildning för flickor och pojkar, rätten till sin kropp och sin hälsa inklusive SRHR, rätten till ägande och självbestämmande, och inte minst rätten till inflytande och makt i samhället. Med ett tydligare liberalt perspektiv och med en liberal feministisk utrikespolitik med individens rättigheter som utgångspunkt hade regeringen inte hamnat i det nästintill systematiska osynliggörande av minoriteter, hbtqi-personer och pojkar som regeringens feministiska utrikespolitik riskerar att bidra till. Pojkar exempelvis är i många länder ytterst utsatta och har samma rätt till exempelvis skolgång, hälsovård, egenmakt, möjlighet till deltagande i arbetslivet och inflytande i samhällslivet som flickor har. Enligt vårt sätt att se det har regeringen också en tendens att beskriva kvinnor och flickor som offer och inte som aktörer i sin egen kapacitet. Det är så långt ifrån en feministisk

politik man kan komma. Kvinnor är individer med egen vilja, inte krockkuddar i en manlig värld.

När vi läser regeringens skrivelse blir det också tydligt att regeringens feministiska utrikespolitik i flera avseenden baserar sig på tidigare regeringars utrikespolitik, inklusive alliansregeringens. Även om den tidigare alliansregeringen inte kallade sig feministisk fanns kvinnors rättigheter tydligt med också i dess utrikespolitiska prioriteringar. Få skillnader går att finna i de olika prioriteringar regeringarna har haft inom ramen för sina handlingsplaner för jämställdhet. I utrikesdeklarationerna har båda regeringarna fokuserat på kvinnors deltagande i fredsprocesser, där alliansregeringen framför allt betonade vikten av säkerhetsrådets resolutioner 1325 och 1820. Kvinnors deltagande och inflytande i fredsprocesser, fredsinsatser och konfliktförebyggande insatser har varit grundläggande mål för båda regeringarna. Sammantaget liknar den rödgröna regeringens mål och dess fokusområden för en feministisk utrikespolitik alliansregeringens utrikespolitiska mål och fokus i dess policy och deras utrikesdeklarationer. Båda regeringarna har velat inkludera fler kvinnor i fredsprocesser, motverka våldet mot kvinnor under och efter en konflikt, verka för kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter samt verka för kvinnors mänskliga rättigheter och kvinnors politiska och ekonomiska möjligheter och rättigheter. Regeringens feministiska utrikespolitik är med andra ord inget revolutionerande utan en ompaketering, även om det är glädjande att den nuvarande regeringen har fortsatt det viktiga arbete som alliansregeringen och tidigare regering också drivit.

I skrivelsen beskrivs Sveriges mångåriga arbete för jämställdhet. Det är sant och viktigt. I Sverige har så här långt bred konsensus utvecklats om att jämställdhet mellan könen är någonting bra och att Sverige i dag inte är helt jämställt. Regeringen har mycket positivt att utgå från, eftersom många partier varit med och drivit fram utvecklingen inom jämställdhetsområdet. Vi vill här i sammanhanget lyfta fram Centerpartiets viktiga roll i att driva jämställdhetsarbetet i Sverige framåt. Redan 1958 låg centerpartisten Märta Leijon bakom förslaget och beslutet att kvinnor skulle få prästvigas, och det var Centerpartiets Karin Andersson som i sin roll som jämställdhetsminister under Fälldinregeringen 1979 låg bakom Sveriges första jämställdhetslag som kom 1980. Hon var för övrigt Sveriges första jämställdhetsminister. Från Centerpartiet kommer också Sveriges första kvinnliga utrikesminister, Karin Söder, som tillika blev Sveriges första kvinnliga partiledare för ett riksdagsparti. I dag har Centerpartiet, som enda parti i Sveriges riksdag, haft tre kvinnor som partiledare. Vi fortsätter att driva jämställdheten framåt. Det är resultat, inte stora ord, som betyder något i slutändan.

Vi noterar vidare att regeringen inte tydligt tar upp de målkonflikter som man ställts inför när exempelvis handelsintressen kan ha vägt tyngre än att stå upp för den feministiska utrikespolitiken, kanske främst kopplat till handel och inte minst när det gäller vapenexport till länder i framför allt Mellanöstern. Att exportkontrollagstiftningen har skärpts och ställer tydligare krav på ett lands

demokratiska status och mänskliga rättigheter är bra, men det är inte ett resultat av den feministiska utrikespolitiken utan ett resultat av mångåriga parlamentariska förhandlingar och ett brett civilsamhällesengagemang. Genomgående tillskriver regeringen den feministiska utrikespolitiken resultat utan att tydligt härleda på vilket sätt de kan härledas till den feministiska utrikespolitiken. Det är att göra feminismen en björntjänst och att osynliggöra andra aktörers engagemang, inte minst andra partiers, men också civilsamhällesorganisationer som i årtionden arbetat för kvinnors rättigheter.

I skrivelsen framkommer, som i skrivelsen om Sveriges tid i FN:s säkerhetsråd, att regeringen vid upprepade tillfällen har lyft kvinnors situation i olika internationella mötesforum, och att man räknar antalet tillfällen man gjort det som ett sätt att visa på hur framgångsrikt och aktivt man arbetar med frågan. Det är förvisso ett enkelt sätt att åskådliggöra en fråga men det säger lite om vilka hållbara resultat som ansträngningen har lett till. Kan det, som regeringen indikerar, räknas som en framgång att nämna ett begrepp ett stort antal gånger om det samtidigt inte ger en långvarig effekt eller ingår i en tydlig strategi som på förhand har definierat vad målet med insatsen är? Det är inte tydligt hur riksdagen ska kunna följa upp om och hur regeringens feministiska utrikespolitik har lett till hållbara resultat när både definitionen och mätvärdena saknas. Intrycket blir att det är viktigare att kunna säga ”feministisk utrikespolitik” än att visa de avvägningar som har gjorts för att nå mål och kunna utvärdera att det var rätt åtgärder och att de har fått varaktiga resultat. Det förhållningssättet ligger nära plakatpolitik.

4. Övergripande om politiken, punkt 1 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3356 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 20 och avslår motionerna

2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 5,

2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12,

2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3321 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 2,

2019/20:3397 av Kerstin Lundgren m.fl. (C),

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 2 i denna del och

2019/20:3402 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

När regeringen slog fast att den skulle föra en feministisk utrikespolitik var det många som förutsatte att denna prioritering skulle innebära ett ökat fokus på hbtq-frågorna. Förtryck på grund av kön, sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristiska hänger ofta samman och samverkar. Bland världens kvinnor är ofta homo- och bisexuella kvinnor samt transpersoner de mest utsatta för diskriminering och våld. Jag vill att Sverige inom ramen för den feministiska utrikespolitiken tydligt bejakar att det finns fler än två könsgrupper och att människor ska ha en grundläggande rätt till självidentifiering. Det är också viktigt att bejaka att transpersoner i många samhällen utgör en av de mest utsatta grupperna och att deras kön och könsuttryck inte alltid respekteras i det samhälle de lever i. Inom ramen för den feministiska utrikespolitiken bör Sverige därför uppmärksamma situationen för homo- och bisexuella flickor och kvinnor samt trans- och intersexpersoner.

5. Övergripande om politiken, punkt 1 (KD)

av Lars Adaktusson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 2 i denna del och

avslår motionerna

2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 5,

2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12,

2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3321 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,

2019/20:3356 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 20,

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 2,

2019/20:3397 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) och

2019/20:3402 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Utrikespolitiken ska fokusera på att stödja frihet, demokrati och mänskliga rättigheter, bidra till att människor tillförsäkras en värdig tillvaro samt bidra till att varje människa ges möjlighet att utveckla sin person och förverkliga sin potential. Kristdemokraterna eftersträvar att de fattigas levnadsnivå ska höjas. Jag anser att demokrati, marknadsekonomi och rättsstatliga principer samt fri handel är avgörande för att fler människor ska kunna resa sig ur fattigdom och känna hopp om framtiden. EU:s förhandlingar på handelsområdet ska därför prioriteras. Målet med dessa ska vara fler och bättre handelsavtal som bidrar till ökat välbefinnande för såväl kvinnor som män.

En utrikespolitik som syftar till jämställdhet är viktigt för att demokratiska, sociala och ekonomiska framsteg ska komma både kvinnor och män till del. Kvinnor och män ska vara lika inför lagen och ha samma rättigheter när det gäller exempelvis äktenskapslagstiftning och straffrättsligt skydd. Kvinnor ska dessutom ha samma rätt att äga, ärva och utöva yrken som män. Diskrimineringen av kvinnor försvårar fattigdomsbekämpning. Det faktum att kvinnor, som utgör ca 50 procent av befolkningen, hålls tillbaka och inte tillåts bidra på arbetsmarknaden i vissa länder innebär betydande negativa effekter för samhällsekonomin. Sverige behöver fortsätta att uppmuntra företagande bland både kvinnor och män samt arbeta för att förbättra kvinnors och flickors sociala och ekonomiska villkor.

6. Arenor och verktyg, punkt 2 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2019/20:3357 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2,

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och 7 samt

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att jämställdheten och öppenheten inom FN ska öka och att Sverige ska fortsätta att lägga stor kraft på dessa områden. Sverige är en av de största givarna till flera av FN:s fackorgan, fonder och program. Detta bör Sverige använda sig av för att uppnå ökad jämställdhet och öppenhet inom FN. Med

ökad transparens och jämställdhet finns möjlighet till ökad tilltro till FN-systemet som sådant, vilket skulle kunna vara till gagn för kvinnors och flickors rättigheter.

7. Arenor och verktyg, punkt 2 (SD)

av Markus Wiechel (SD), Björn Söder (SD) och Ludvig Aspling (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och 7 samt avslår motionerna

2019/20:3357 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att skrivelsen borde omfatta områden där regeringen vid upprepade tillfällen har mottagit befogad kritik och där man trots kritik har fortsatt att driva en direkt antifeministisk utrikespolitik. Vi anser även att det finns mycket att önska från regeringens sida när det kommer till Sveriges ansvarsutkrävande i relation till totalitära och förtryckande regimer som Kina och Iran. Ett tydligt sådant fall är regeringens närmande till den totalitära, islamistiska diktaturen i Iran, dit regeringens kvinnliga företrädare reste klädda i slöja. Iranska kvinnor har gjort betydande uppoffringar för att få sina grundläggande mänskliga rättigheter erkända, men regimen fortsätter att göra allt i sin makt för att förtrycka dessa försök till självbestämmande över kvinnors egna kroppar och liv. Det kan omöjligen ha undgått regeringen att den iranska regimen utövar ett brutalt och inhumant förtryck av kvinnor och flickor. Trots detta har regeringen aktivt valt att närma sig den iranska regimen, däribland genom ett tydligt välkomnande av dess utrikesminister till Stockholm under hösten 2019. Vi fördömer regeringens närmande till den iranska regimen och dess antifeministiska implikationer. Vi ser med stor oro på de konsekvenser regeringens erkännande av regimen kan få för andra frihetslängtande kvinnor världen över.

Ytterligare ett fall där regeringens politik utmärkt sig i relation till andra västerländska regeringar är regeringens direkt Israelfientliga och i förlängningen antisemitiska utrikespolitik. Regeringens erkännande av den palestinska staten utgör det första i sitt slag bland de större EU-länderna och har inte heller efterföljts av något större internationellt engagemang till stöd

för regeringens ståndpunkt. Tvärtom har regeringens symbolpolitiska ställningstagande oåterkalleligen orsakat skada för Sveriges relationer med staten Israel och det judiska folket i Sverige, Israel och resten av världen. Vi förhåller oss kritiska till regeringens erkännande av den palestinska myndigheten som stat och menar att detta inte heller är passande för en s.k. feministisk utrikespolitik. Rapporter om svåra förhållanden till följd av systematiskt palestinskt förtryck av kvinnor är vanligt förekommande, men trots detta väljer regeringen att direkt understödja den kvinnofientliga palestinska myndighetens förtryck.

8. Arenor och verktyg, punkt 2 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3357 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och 7 samt

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Sverige är känt som förespråkare för kvinnors rättigheter, och regeringens feministiska utrikespolitik har gjort avtryck. Jag menar att vår röst behöver bli ännu starkare i dessa tider när reaktionära och patriarkala krafter är på frammarsch. Ett land som är på väg i helt fel riktning är Ryssland. Jämställdhet mellan kvinnor och män finns inskrivet i den ryska konstitutionen. Diskrimineringen av kvinnor är dock utbredd och stereotypa könsroller är djupt rotade.

Till följd av bristande kunskap om och förståelse för kvinnors rättigheter samt avsaknaden av ett effektivt system för att hantera kränkningar råder utbredd straffrihet för brott mot kvinnor. 2017 försämrades dessutom lagstiftningen om våld i hemmet, vilket i praktiken har inneburit en avkriminalisering av våld i hemmet. Kvinnor diskrimineras på arbetsmarknaden, och trots att kvinnorna generellt har högre utbildning än männen är deras lön bara i genomsnitt 70 procent av männens lön. Inom 456 yrken är kvinnor förbjudna att verka eftersom de anses alltför farliga eller

skadliga. Sverige bör som enskilt land liksom som medlem i EU och FN verka för att stärka respekten för kvinnors rättigheter i Ryssland.

9. Arenor och verktyg, punkt 2 (KD)

av Lars Adaktusson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 10 och avslår motionerna

2019/20:3357 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och 7.

Ställningstagande

Utan protest från Sverige valdes Saudiarabien 2017 in i FN:s kvinnokommission. Detta skedde trots att Saudiarabien är ett av världens värsta länder när det gäller statssanktionerad, systematisk diskriminering av kvinnor. I stället för att godkänna länder som Saudiarabien för liknande uppdrag behöver Sverige spela en aktiv roll i reformeringen av FN-systemet och verka för att särskilda kriterier införs för en plats i MR-rådet och Kvinnokommissionen. Det är oacceptabelt att FN:s råd för mänskliga rättigheter består av medlemsländer som konsekvent bryter mot de rättigheter rådet är utsett att försvara.

10. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, punkt 3 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna

2018/19:723 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 3,
2018/19:1386 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1,
2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 6,
2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 1 och 6 samt
2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 5, 9, 11 och 12.

Ställningstagande

Lagstiftning och traditioner används för att inskränka kvinnors frihet på många platser i världen. Kvinnor utsätts för tvångsäktenskap, könsstympning, trafficking och sexuella kränkningar. Kvinnor drabbas ofta särskilt hårt av krig, naturkatastrofer, låg utvecklingsnivå och fattigdom. Kränkningar av kvinnors rättigheter är ett av de största hindren för demokrati och ekonomisk utveckling. Först när kvinnor, i samma omfattning som män, får tillgång till utbildning, förvärvsarbete och äganderätt samt kan skyddas mot övergrepp kan ett lands utveckling ta verklig fart. Vi ska därför fortsätta att lägga stor kraft på dessa områden inom såväl utvecklingsarbetet som övrigt internationellt arbete.

Sveriges utlandsmyndigheter kontaktas allt oftare av nödställda svenskar som under en resa utomlands utsätts för familjerelaterat våld och hot. Vi ser en möjlighet för nordiska utlandsbeskickningar att samarbeta och samordna sin verksamhet för att snabbt och effektivt kunna ge hjälp till de svenskar, men också till andra nordiska medborgare, som har utsatts för exempelvis tvångsäktenskap. Det bästa är naturligtvis att förhindra att de lämnar landet, men i de fall där barnet eller ungdomen redan har lurats till eller övertalats att åka behöver de hjälp att ta sig tillbaka hem. Varje land ansvarar naturligtvis för sina medborgare genom ambassaderna utomlands. Att hjälpa ett barn eller en ung person att lämna sin påtvingade make eller maka kräver bra lokalkännedom och kontakter med lokala myndigheter. I fall som rör stöd till barn och ungdomar som har tvingats gifta sig utomlands och som behöver hjälp att ta sig hem bör de nordiska ambassaderna kunna samarbeta och samordna sin verksamhet för att kunna ge hjälp snabbt och effektivt.

Vi välkomnar regeringens arbete för ökad jämställdhet och för kvinnors och flickors rättigheter, t.ex. att regeringen har stärkt det globala stödet för yttrandefrihet och verkat för stärkt skydd för kvinnliga journalister, andra medieaktörer och människorättsförsvarare som försvarar kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

11. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, punkt 3 (SD)

av Markus Wiechel (SD), Björn Söder (SD) och Ludvig Aspling (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:1386 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1 och

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 1 och 6 samt

avslår motionerna

2018/19:723 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 3,

2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 6,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 4 och 5 samt

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 5, 9, 11 och 12.

Ställningstagande

I vår motion om Sverigedemokraternas biståndspolitik beskriver vi närmare de förslag vårt parti presenterar för att på riktigt främja kvinnors rättigheter globalt, exempelvis för kvinnors rättigheter även i bl.a. Afghanistan och Somalia. Vi vill t.ex. återkalla regeringens erkännande av den kvinnoförtryckande palestinska myndigheten som stat och vill utöver det se en avveckling av biståndsmedlen så länge myndigheten inte lever upp till grundläggande krav om mänskliga rättigheter.

Ytterligare ett område som vi har betonat i vår utrikespolitik är arbetet för att minska och förbjuda flickaborter internationellt. Den problematiska situationen med flickaborter är särskilt oroväckande i det totalitära kommunistpartiets Kina men även i flera muslimska kulturer där flickor ses som mindre värda. Mot bakgrund av de verktyg som regeringen beskriver i sin skrivelse vore det angeläget att man inom handelspolitiska samtal prioriterar ett ökat ansvarsutkrävande från kinesisk sida när det kommer till de mänskliga rättigheterna.

Ett särskilt fokus bör ligga på alla former av kvinnoförtryck, sexuell handel, barnäktenskap, övergrepp och andra former av våldsytringar såsom könsstympning av flickor. Det är mot bakgrund av detta fokus som vi förhåller oss mycket kritiska till regeringens närmande till regimer runt om i världen där dessa problem är både utbredda och väldokumenterade.

I samarbetet med Brasilien ser vi att våra två länder har flera gemensamma politiska målsättningar, såsom ett starkare skydd för mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och att stärka demokratin. Vi noterar samtidigt att det finns områden där Sverige har kommit längre än Brasilien – exempelvis i arbetet

med att minska mäns våld mot kvinnor. Vi anser att detta är områden där våra länder kan fördjupa samarbetet och att Sverige ska stötta den brasilianska staten i framtagandet av handlingsplaner för mäns våld mot kvinnor.

12. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, punkt 3 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:723 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 3 och avslår motionerna

2018/19:1386 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1,

2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 6,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 4 och 5,

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 1 och 6 samt

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 5, 9, 11 och 12.

Ställningstagande

Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Världen över begränsas kvinnors liv av diskriminerande lagstiftningar och samhällsnormer. Könsdiskriminering är en viktig orsak till fattigdom, och kvinnor som oftast har det verkliga försörjningsansvaret för familjen saknar ofta de mest basala rättigheterna.

Organisationen Kvinna till Kvinna beskriver i sin rapport Så tystas en kvinnorörelse hur kvinnorörelsen drabbas av demokratins krympande utrymme. Sammantaget tecknar den en bild av hur repressiva regeringar, allt hårdare lagstiftning och ökad byråkratisering hotar dem som arbetar för mänskliga rättigheter. Kvinnorättsförsvarare utsätts ofta för hot om våld, särskilt sexuellt våld, för att tystas. Att bli gripen och arresterad drabbar aktivister oavsett kön med skillnaden att kvinnliga aktivister riskerar att bli utsatta för sexuellt våld och ryktesspridning. Även om inga övergrepp begås kan enbart misstanken om att en kvinna har blivit våldtagen under en arrest räcka för att skada hennes rykte, vilket kan ha stor betydelse i många delar av världen. Medan manliga aktivister ofta porträtteras som hjältar efter en fängelsestid riskerar kvinnliga aktivister att få leva med omgivningens spekulationer om vad hon kan ha utsatts för i fängelset. Även vid demonstrationer och möten som innebär stora folksamlingar finns samma rädsla och risk.

EU har en viktig roll i att värna civilsamhällets, MR-försvarens och kvinnorrättsorganisationers utrymme. Tyvärr ser vi en negativ utveckling även i Europa. Att det kommer förslag på att begränsa civilsamhällets utrymme också från EU:s egna strukturer är därför inte förvånande. I september 2017 lade den konservativa EPP-gruppen fram ett förslag om att organisationer som är kritiska till EU:s strategiska handelsmål och mål för säkerhetspolitiken inte skulle ha möjlighet att få EU-bidrag. Förslaget röstades ned i parlamentet. När kvinnor i Polen protesterade mot ett förslag på att kraftigt begränsa abortlagen svarade de polska myndigheterna med att göra husrannsakan hos två framstående kvinnoorganisationer dagen efter, något organisationerna såg som en tydlig varningssignal om att inte delta i aktiviteter som kritiserar regeringspartiet.

Donald Trumps beslut att återinföra den s.k. Mexico City Policy (eller Global Gag Rule) som hindrar USA från att finansiera organisationer som arbetar för aborträtten utgör ett mycket stort hot mot kvinnors rättigheter och är ett tydligt bakslag för den globala utvecklingspolitiken. Den amerikanska organisationen Marie Stopes International har beräknat konsekvenserna av Mexico City Policy. De menar att ytterligare två miljoner osäkra aborter kommer att ske och att 22 000 fler kvinnor och flickor kommer att dö till följd av komplikationer vid graviditet eller förlossning mellan 2017 och 2020 om inte behoven täcks av annan finansiering. Mexico City Policy utgör ett tydligt exempel på hur civilsamhällets arbete och utrymme begränsas med fasansfulla konsekvenser. Sverige är känt som förespråkare för kvinnors rättigheter. Jag menar att vår röst behöver bli ännu starkare i dessa tider. Sverige bör därför som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för ett tydligt stöd till och handlingsfrihet för kvinnorörelser runt om i världen.

13. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, punkt 3 (KD)

av Lars Adaktusson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 5, 9, 11 och 12 samt avslår motionerna

2018/19:723 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 3,

2018/19:1386 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1,

2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 6,

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 4 och 5 samt

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 1 och 6.

Ställningstagande

Vuxna kvinnor och män behöver ges möjlighet att kombinera familj och förvärvsarbete. I den väl fungerande familjen möts vi människor av kärlek, omtanke och respekt. Vi blir sedda och bekräftade. I den väl fungerande familjen ställs vi inför krav, uppmuntras till att ta ansvar och ges den frihet som krävs för att vi ska kunna utveckla vår person och förverkliga vår potential. Familjens stödjande roll ger en grundläggande trygghet som rustar oss starka för livet. Betydelsen av väl fungerande familjer är därför av största vikt, både för enskilda kvinnor och män, för barn och för samhället i stort. På alltför många håll i världen förekommer det att människor i stället förtrycks inom ramen för familjen. Det drabbar ofta kvinnor och barn hårdast. Flickor och kvinnor utnyttjas genom tvångsgifte, månggifte och barnäktenskap. De riskerar dessutom att utsättas för våld i hederns namn eller kvinnlig könsstympning. Ett av de viktigaste jämställdhetspolitiska målen för Sverige ska vara att motverka hederskulturen.

Den internationella kampen mot tvångsgifte, barnäktenskap och könsstympning måste intensifieras, och Sverige har ett ansvar att fortsätta att uppmärksamma dessa problem. Sida behöver förstärka sitt arbete mot barnäktenskap runt om i världen, och Sverige behöver i internationella sammanhang verka för att förbjuda och förhindra barnäktenskap. En utrikespolitik som tar jämställdheten på allvar behöver motverka detta förtryck och samtidigt skapa förutsättningar för starka och väl fungerande familjer, där enskilda människors mänskliga fri- och rättigheter respekteras.

Det blir allt vanligare att utlandsmyndigheter kontaktas av nödställda med hemvist i Sverige som under en utlandsresa utsatts för hedersrelaterat våld, ofta med förhinder att återvända till Sverige. Det konsulära arbetet för att hjälpa dessa kvinnor och flickor måste prioriteras, liksom det förebyggande arbetet från polis, skola och socialtjänst för att skydda barn och unga i Sverige från bortförande och tvångsgifte. Kristdemokraterna har därför föreslagit en svensk motsvarighet till Storbritanniens nationella kompetenscentrum Forced Marriage Unit i syfte att intensifiera arbetet med att få hem de unga flickor som har förts utomlands. Regeringen behöver verka för en sådan enhet och dessutom återkomma med förslag på hur man ska kunna beslagta pass och utfärda reseförbud för att förhindra bortförande för tvångsgifte utomlands.

Sverige ska fortsätta att tillsammans med Frankrike bedriva en diplomatisk offensiv mot prostitution, människohandel och trafficking. Det finns ett tydligt samband mellan prostitution och sexköp å ena sidan och förekomst av människohandel å andra sidan. Det är därför viktigt att Sverige inom EU och i relation till resten av världen motverkar liberala tendenser på området. Människohandelns och prostitutionens kopplingar till porrindustrin behöver belysas, och Sverige behöver fortsätta att framhålla vikten av att inte skapa lagliga marknader för människohandel och prostitution genom legalisering av sexköp. En naturlig del av arbetet mot människohandel bör också vara att uppmärksamma de socialt och ekonomiskt utsatta kvinnor i fattiga delar av världen som exploateras inom den växande industrin för surrogatmoderskap.

Det duger inte att den feministiska regeringen fortsätter att hålla isär frågan om internationella avtals genomförande och frågan om efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna. Det rimmar illa med den demokratiska offensiv som Sveriges regering anser sig bedriva, och det riskerar att gå ut över kvinnors och barns rättigheter. Sverige behöver i stället verka för att alla EU-avtal med länder som får del av handelsvillkor och bistånd alltid ska innehålla en klausul om reformer som syftar till respekt för de mänskliga fri- och rättigheterna. Sverige borde tydligare stå upp för mänskliga rättigheter i utrikespolitiken.

14. Fred och säkerhet, punkt 4 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motionerna

2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 19 och 21,

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del och

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

FN-resolutionerna 1325 och 1820 om kvinnors och barns situation i väpnade konflikter är viktiga verktyg. Sverige har därför ett särskilt intresse av och ansvar för att resolutionerna genomförs nationellt och internationellt i all freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet och inom humanitära insatser. Vi anser också att det ska råda nolltolerans mot sexuella övergrepp och andra brott bland och av FN-personal.

15. Fred och säkerhet, punkt 4 (KD)

av Lars Adaktusson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 19 och 21 samt
2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 7 och 8 samt
avslår motionerna
2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del och
2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Kvinnors utsatthet i form av könsrelaterat våld ökar kraftigt i konflikt- och katastrofsituationer. Det sker bl.a. i och med att sexuella övergrepp såsom våldtäkt används som strategisk krigsföring för att demoralisera fienden och civilbefolkningen. FN framhåller dessutom att sexuellt våld riskerar att förlänga konflikter och öka antalet flyktingar. Kraftfulla åtgärder mot sexuella övergrepp och könsrelaterat våld måste därför vidtas och integreras i internationella humanitära insatser. Kunskapen bland de humanitära aktörerna om det sexuella våldet i krig och konflikter behöver fortsätta att stärkas. Sida har en viktig uppgift att säkerställa att det finns finansiering till verksamheter för att hjälpa kvinnor som utsatts för grova våldtäkter, exempelvis likt den som fredspristagare dr Mukwege bedriver på Panzisyjukhuset i Republiken Kongo.

Sverige har dessutom ett ansvar att fortsätta bidra till internationella fredsfrämjande och fredsframtvingande insatser samt till säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet inom Nato, EU, FN och OSSE. Detta gäller inte minst för att förebygga och minska kvinnors utsatthet. Kvinnors och flickors deltagande i det fredsfrämjande arbetet behöver stärkas, och Sverige måste fortsätta att kräva starkt genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet för att se till att kvinnor får inflytande i det freds- och planeringsarbete som görs med anledning av ett fredsavtal.

16. Internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, punkt 5 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 6 och
avslår motionerna

2018/19:2593 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10,
2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9,

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del och
2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 2 i denna del, 3, 4
och 6.

Ställningstagande

Vi vill att ett av Sveriges fokus för biståndet ska vara infrastruktur, hälsa och utbildning för jämställdhet. Sverige är en stark röst i världen för kvinnors rättigheter. Detta vill vi fortsätta vara, med ett nytt grepp och med resultat i fokus. För att stärka kvinnors självständighet behöver samhällsfunktionerna fungera. Att förändra värderingar kan vara en svår målsättning för biståndet att uppnå, men satsningar på infrastruktur, hälsa och utbildning som i sin tur kan skapa förutsättningar för ett mer jämställt samhälle är fullt möjligt. Infrastruktur som främjar kvinnors deltagande i samhället och flickors rätt till utbildning ska vara prioriterat.

Vi välkomnar regeringens arbete med SRHR där regeringen exempelvis lyfter fram investeringar i mödrahälsa, med utbildning av barnmorskor, tillgång till säkra förlossningar, vatten, sanitet och hygien (Wash).

17. Internationellt utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd, punkt 5 (KD)

av Lars Adaktusson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 2 i denna del, 3, 4
och 6 samt

avslår motionerna

2018/19:2593 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10,

2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9,

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del och

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Jämställdhetsarbetet ska ha en framskjuten roll i Sveriges och EU:s utvecklingsarbete.

Kvinnors och barns situation behöver prioriteras inom ramen för utvecklingspolitiken. Ett stort problem är att alltför många flickor i världen fortfarande inte ges tillgång till utbildning eller att de tvingas hoppa av skolan i tidig ålder. Det beror i vissa fall på diskriminerande lagstiftning och

destruktiva föreställningar eftersom det oftast är flickorna som prioriteras bort när föräldrar ska bekosta barnens utbildning. I andra fall beror det på tidiga graviditeter, exempelvis som en följd av barnäktenskap eller bristande tillgång på preventivmedel, men det kan också bero på att skolan inte är anpassad till unga flickors behov.

En viktig del av jämställdhetspolitiken är att se till att flickor har tillgång till toaletter, rent vatten och möjlighet att sköta sin hygien i skolan. Alla barn ska ha rätt och möjlighet att gå i skolan, och bistånd ska i högre grad användas för att säkerställa flickors rätt och möjlighet till skolgång.

SRHR ska fortsätta att vara ett prioriterat område för den svenska utvecklingspolitiken. Det handlar exempelvis om att säkerställa tillgången på sex- och samlevnadsundervisning, preventivmedel, hivtester samt säkra och lagliga aborter. Även fortsättningsvis krävs stora insatser för att komma till rätta med den alltför höga barnadödligheten och spridningen av hiv och aids.

Sverige behöver förstärka sitt arbete mot det utbredda könsrelaterade och sexuella våldet. Särskilt prioriterat är det svenska stödet till civilsamhällsorganisationer och andra aktörer som UN Women som har kunnat bidra till stödcenter och skyddade boenden för utsatta kvinnor, hjälptelefoner och juridiskt stöd för kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Bistånd i form av stöd till lokala civilsamhällsorganisationer i de länder som Sverige verkar i är ofta effektivt och avgörande för ett starkt jämställdhetsarbete. Många gånger är det den sortens aktörer som har bäst möjlighet att stärka kvinnors rättigheter på plats och påverka lokala attityder. En större del av biståndet bör därför kanaliseras via civilsamhällsorganisationer.

Särskilda yttranden

1. Övergripande om politiken, punkt 1 (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Jag uppskattar att regeringen kommer med en skrivelse som samlat beskriver det som regeringen gör inom den feministiska utrikespolitiken. Vänsterpartiet har under en lång tid redan integrerat feminismen i alla politikområden så när regeringen gick ut med att de skulle bedriva en feministisk utrikespolitik såg vi med glädje fram emot detta. Precis som det står i skrivelsen har mycket gjorts. Dock finns det mer kvar att göra. Jag tänker bl.a. på målkonflikterna och att den förda politiken i praktiken kan stå i direkt motsättning till de globala målen för hållbar utveckling. Det tydligaste exemplet är kanske hur Sveriges export av vapen till diktaturer och krigförande länder strider både mot de principer som utvecklingspolitiken bygger på och mot Agenda 2030. Exempel på andra områden där den feministiska utrikespolitiken är i behov av utveckling är inom klimatarbete och handel.

2. Internationellt utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd, punkt 5 (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Att regeringen skriver om vikten av att förändra normer och att se till att flickor och kvinnor äger rätten att bestämma över sin egen kropp förpliktigar. Då tycker jag att det är anmärkningsvärt att man konsekvent motsätter sig att öka andelen bistånd som går till SRHR. Under flera års tid har andelen bistånd som går till SRHR legat på runt 6–7 procent. Samtidigt kränks och inskränks kvinnors och flickors rättigheter i många länder som Sverige bedriver utvecklingsamarbete med. Bristande tillgång till grundläggande hygien, preventivmedel och sexualupplysning, bristande mödravård, starka begränsningar i aborträtten och användandet av sexuellt våld mot kvinnor och flickor i konflikt är centrala hinder för utveckling och fattigdomsbekämpning. Reaktionära och kvinnofiendliga krafter som motarbetar aborträtten, rätten till sin egen kropp och hbtq-personers rättigheter är aktiva i många fattiga länder och flyttar fram sina positioner. Donald Trumps beslut att återinföra Mexico City Policy, den s.k. munkavlerregeln som hindrar USA från att finansiera organisationer som arbetar för aborträtten, utgör ett mycket stort hot mot kvinnors rättigheter och är ett tydligt bakslag för den globala utvecklingspolitiken.

När kvinnors demokratiska utrymme begränsas, sexuellt våld i konflikt är ett omfattande problem och allt fler befinner sig på flykt under en längre tid borde den feministiska analysen leda till mer än bara prat. Vänsterpartiet har länge haft kravet om att den andel av biståndet som går till SRHR ska öka till

10 procent, både i utvecklingsbiståndet och i det humanitära biståndet, och hade gärna sett att regeringen hade hörsammat detta för att visa att den feministiska utrikespolitiken är prioriterad även inom biståndet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2019/20:17 Sveriges feministiska utrikespolitik.

Följdmotionerna

2019/20:3395 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av handel, ekonomisk tillväxt, kvinnors tillgång till utbildning, förvärsarbete och äganderätt för global jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställdheten och öppenheten inom FN ska öka och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska råda nolltolerans mot sexuella övergrepp och andra brott bland och av FN-personal och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samarbete och samordning mellan nordiska utlandsbeskickningar för att effektivt kunna ge hjälp till de svenskar, men också andra nordiska medborgare, som utsatts för familjerelaterat våld och hot, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om yttrandefrihet och stärkt skydd för kvinnliga journalister, andra medieaktörer och människorättsförsvarare bl.a. som försvarar kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3396 av Sara Gille m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja kvinnors och flickors rättigheter globalt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja en på riktigt kvinnofrämjande utrikespolitik och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta avstånd från den totalitära iranska regimens kvinnoförtryck och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att använda alla tillgängliga verktyg för att främja kvinnors rättigheter i Iran och globalt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkalla erkännandet av Palestina för att främja kvinnors rättigheter i Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktivt motverka alla former av kvinnoförtryck, sexuell handel, barnäktenskap, övergrepp, flickaborter och andra former av våldsytringar såsom könsstympning av flickor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte legitimera totalitära regimer runt om i världen där avsaknaden av grundläggande rättigheter för kvinnor förekommer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3397 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens feministiska utrikespolitik ska definieras ur ett liberalt perspektiv med utgångspunkt i individens rätt till frihet från förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3400 av Lars Adaktusson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utrikespolitisk inriktning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utrikespolitik som syftar till jämställdhet samt att regeringen bör verka för att jämställdhet får en mer framskjuten roll i EU:s utvecklingsarbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt bistånd i högre grad ska användas för att säkerställa flickors rätt till utbildning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sexuell och reproduktiv hälsa (SRHR) ska vara ett prioriterat område för utvecklingspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet mot tvångsgifte, barnäktenskap och hederskultur och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en större del av biståndet bör kanaliseras via civilsamhällesorganisationer och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhindra den stora omfattningen av sexuella övergrepp mot kvinnor som pågår i konflikter runt om i världen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvinnor i krig, konflikt och vid fredsbyggande samt att Sverige ska verka för att FN:s resolution 1325 aktualiseras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges ”diplomatiska offensiv” mot människohandel och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera FN:s råd för mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationella avtal och respekt för mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-avtal med länder som får del av EU:s handelsvillkor och bistånd ska innehålla en klausul om reformer som syftar till att de mänskliga fri- och rättigheterna ska efterlevas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3402 av Fredrik Malm m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska införa demokrati som övergripande mål inom utrikespolitiken i enlighet med vad som framförs i motionen för att bl.a. främja global jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige även i internationella kontakter ska tillskriva hbtq-rättigheter som mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skarpare målsättningar för jämställdhetsarbetet inom utrikespolitikens samtliga ämnesområden och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:373 av Amineh Kakabaveh (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN:s generalförsamling bör ta initiativ till en konferens i FN:s regi för att stoppa det våld och den diskriminering mot kvinnor och flickor som finns legitimerat och ingår i medlemsländers nationella lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN ska verka för att FN:s generalsekreterare ska ta initiativet till en

inventering av i vilken utsträckning medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning diskriminerar kvinnor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en allvarlig varning ska riktas mot medlemsstater som i sin nationella lagstiftning diskriminerar kvinnor och förvägrar dem deras mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stater som trots allvarliga varningar inte ändrar sin lagstiftning så att kvinnors mänskliga rättigheter tillgodoses bör utsättas för någon form av sanktioner så länge deras lagstiftning inte står i överensstämmelse med FN:s deklarationer om mänskliga rättigheter och om kvinnors och barns rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:723 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för ett tydligt stöd till och handlingsfrihet för kvinnorörelser runt om i världen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1386 av Björn Söder m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska stötta den brasilianska staten i framtagandet av handlingsplaner för mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2063 av Jan Björklund m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges utrikespolitik ska ha demokrati som övergripande mål och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utrikespolitiken ska koncentrera arbetet för kvinnors och hbtq-personers rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flickors och kvinnors friheter, rättigheter och möjligheter ska genomsyra den svenska kampen för mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2593 av Jan Björklund m.fl. (L):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationellt arbete för rätten till abort och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:2057 av Johan Pehrson m.fl. (L):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationellt arbete för rätten till abort och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställdhetsfrågor inom svensk utrikespolitik och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN ska verka för att FN:s resolution 1325 med kraft aktualiseras för att se till att kvinnor får inflytande i fredsarbete och det planeringsarbete som görs efter ett fredsavtal och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs kraftfulla åtgärder för att förhindra den stora omfattningen av sexuella övergrepp som pågår i olika konflikter runt om i världen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges utrikespolitik ska utgå från svenska intressen och värden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges utrikespolitik ska utgå ifrån svenska intressen och värden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3321 av Hans Wallmark m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att våra gemensamma värderingar om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, rättsstat samt marknadsekonomi alltid ska vara vägledande i arbetet med att tillvarata Sveriges intressen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3356 av Yasmine Posio m.fl. (V):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för den feministiska utrikespolitiken bör uppmärksamma

situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor och icke-binära, trans- och intersexpersoner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3357 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för kvinnors rättigheter i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3362 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges utrikespolitik ska ha demokrati som övergripande mål och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för sina kontakter utomlands ska stärka arbetet för kvinnors och hbtq-personers rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motioner som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
6. Motioner som bereds förenklat		
2018/19:373	Amineh Kakabaveh (V)	2–5

BILAGA 3

Offentlig utfrågning om kvinnor, fred och säkerhet

UTRIKESUTSKOTTET

Offentlig utfrågning om kvinnor, fred och säkerhet

Tisdagen den 10 december 2019

Kerstin Lundgren (C): Som ålderspresident i utrikesutskottet har jag glädjen att få hälsa er alla välkomna till utrikesutskottets offentliga utfrågning om kvinnor, fred och säkerhet. Det är glädjande att se ett så brett spektrum av representanter från myndigheter, ambassader, organisationer och civilsamhälle här i dag.

Jag vill inledningsvis också förklara vad detta är för typ av offentlig utfrågning och vad det innebär. En offentlig utfrågning är ett öppet utskottssammanträde som hålls för att utskottet ska inhämta information i en särskild fråga. Inbjudna talare kommer att hålla anföranden och svara på frågor, men eftersom det just är ett utskottssammanträde är det i första hand utskotts- och riksdagsledamöter som ges möjlighet att ställa frågor till de inbjudna talarna.

Den här offentliga utfrågningen är ett led i utrikesutskottets dialog med regeringen och svenska myndigheter om genomförandet av den feministiska utrikespolitiken och implementeringen av FN:s säkerhetsråds resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet. Ja, jag nämnde resolutioner: Det är resolution 1325, som för 20 år sedan antogs av FN:s säkerhetsråd men har följts av ytterligare resolutioner som förstärker. De är nio till antalet, men jag tänker för tids vinning inte räkna upp dem.

Sverige var ett av de första länderna i världen som antog en nationell handlingsplan för implementering av FN:s resolution 1325, och den har följts av ytterligare två. Vi är alltså inne på den tredje nationella handlingsplanen.

Utrikesutskottet har behandlat genomförandet av resolution 1325 i flera betänkanden från 2013, 2014, 2015 och framåt. Jag måste också säga att det är en återkommande fråga som ställs när utrikesutskottet behandlar olika betänkanden om man har beaktat resolutionerna 1325, 1820 med flera resolutioner. Just nu bereder vi i utskottet ett betänkande om regeringens skrivelse om Sveriges feministiska utrikespolitik, och detta är naturligtvis en del i det.

Upplägget för utfrågningen är följande: Efter talarna har hållit sina anföranden kommer det att ges möjlighet till frågor. I första hand kommer frågor att ställas av utrikesutskottets ledamöter och sedan av riksdagsledamöter. I den mån tid finns kommer också övriga åhörare att få ställa frågor, inklusive alla som finns med på riksdagens webbsändning, som också naturligtvis är välkomna med på dagen.

Vi är särskilt glada över att få välkomna våra fyra gäster som ska tala om hur svenska aktörer arbetar med att implementera FN:s säkerhets råds resolutioner, nämligen utrikesminister Ann Linde, som tidigare varit handelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor, samt EU- och handelsminister i regeringen Löfven, generaldirektören för Folke Bernadotteakademien, Sven-Eric Söder, som har varit GD för Folke Bernadotteakademien sedan 2012 och har tidigare varit statssekreterare på Utrikesdepartementet, där han bland annat ansvarat för biståndet till Central- och Östeuropa, Östersjösamarbetet och nordiska frågor, viceamiral Jonas Haggren, chef på ledningsstaben med en lång karriär inom Försvarsmakten, där han bland annat varit styrkechef för Eunavfor i Somalia 2015 och stabsofficer på Högkvarteret med ansvar för insatsplaneringen för insatserna i Liberia och DR Kongo, och Louise Olsson, senior forskare på Osloinstitutet för fredsforskning, PRIO. Hon doktorerade 2007 på avhandlingen Equal Peace– Gender Power Relations in United Nations Peace Operations in Timor-Leste och har tidigare varit senior rådgivare kring kvinnor, fred och säkerhet och gender mainstreaming som ansvarig för programmet med fokus på resolution 1325 på Folke Bernadotteakademien.

Vid min sida kommer jag att ha Aylin Fazelian, som kommer att ta över ordförandeklubban efter hand och också avsluta mötet när vi kommit så långt. Till vår hjälp har vi också utrikesutskottets kanslichef Martin Brothén.

Jag vill uppmana er alla att också följa upp vad som händer i dag. Det kommer att göras stenografiska uppteckningar, och de kommer att finnas med i det betänkande som utskottet kommer att lämna om den feministiska utrikespolitiken. Ni har alltså alla möjligheter att även i efterhand följa hur den här dagen har varit, också ni som finns med på webben eller på SVT Forum.

Därmed vill jag överlämna ordet till utrikesminister Ann Linde.

Utrikesminister Ann Linde (S): Tack, Kerstin, för ordet, och tack för inbjudan att tala på denna offentliga utfrågning om kvinnor, fred och säkerhet! Och ett kanske ännu större tack till alla er som är här – riksdagsledamöter, myndighetsrepresentanter, civilsamhälle, som på olika sätt bidrar i arbetet för kvinnor, fred och säkerhet. Ni spelar viktiga roller för att göra Sverige ledande i de här frågorna.

I början skämdes vi över att tala om våldtäkterna. De förde skam över oss. Över våra familjer. Över vårt folk. Men den viktigaste anledningen till att jag började berätta var de som hade lämnats bakom oss. Min mamma, mina systrar. Jag vet vad de råkade ut för hos IS.

Detta citat kommer från Nadia Murad, förra årets fredspristagare tillsammans med Dennis Mukwege. Det är få personer som på samma gång lyckas väcka så starka känslor av förtvivlan, beslutsamhet och hopp. De här orden från Nadia Murad fångar in kärnan i agendan kvinnor, fred och säkerhet: att kvinnor inte bara är offer för krigets våld, dödande och förstörelse, utan också för ett systematiskt sexuellt och könsbaserat våld.

Men kvinnor är också underrepresenterade i de processer som handlar om att förebygga konflikt, avsluta konflikt och bygga upp samhällen efter konflikt. Trots att forskning visar att kvinnlig representation leder till mer hållbara fredsavtal och att jämställda samhällen är mer motståndskraftiga mot konflikt. Dessa insikter utgör grunden i agendan för kvinnor, fred och säkerhet och i någon mån också i vår feministiska utrikespolitik.

Mot den bakgrunden vill jag dela upp det här anförandet i två delar. Först kommer jag att ge en bild av hur utvecklingen i omvärlden ser ut i de här frågorna. Sedan tänkte jag berätta om vårt arbete i FN, EU och OSSE och om några exempel från länder där vi är aktiva.

Om vi inleder med omvärldsläget kan vi konstatera att den ökade polariseringen i världen också märks inom det här området. Det finns en positiv rörelse just nu. Jag märker det när jag som utrikesminister reser till olika länder och pratar om vår feministiska utrikespolitik. Vi möter många positiva krafter – på en kvinnojour i Belarus härom veckan, i samtal med kvinnorättsaktivister i Nordmakedonien för en månad sedan och i rapporter från ambassader i länder som Rwanda och Pakistan som skapar stort engagemang för jämställdhetsfrågorna.

Etiopiens premiärminister, som är i Sverige denna vecka, har en regering med 50 procent kvinnor. Proteströrelsen som ledde till regeringsskifte i Sudan drevs av unga kvinnor. Tunisien, Frankrike, Mexiko tar vidare vårt koncept med jämställdhetsforum i världen, och vid utrikesministermötet i EU i går sa Luxemburgs utrikesminister att de nu kommer att ha feministisk utrikespolitik. Allt fler länder beslutar om handlingsplaner för kvinnor, fred och säkerhet.

Samtidigt finns dock en rörelse i andra riktningen, som även den känner en känsla av medvind. Se bara på den koalition av socialt ultrakonservativa regeringar, ledd av USA och Saudiarabien, som ifrågasätter internationellt samarbete och vill begränsa kvinnors rättigheter, särskilt rätten till abort.

Förra året var i genomsnitt 24 procent av världens parlamentsledamöter kvinnor. De flesta fredsavtalen saknar referens till jämställdhet eller kvinnors rättigheter. Hot och våld mot kvinnorättsaktivister och kvinnliga fredsbyggare ökar.

Vi gör vad vi kan för att stärka de goda krafterna och bekämpa motståndet. Men det handlar också om att samtala med länder och grupper som inte delar våra värderingar. Här är vårt breda samarbete med riksdagen, myndigheter och civilsamhälle en styrka.

I denna omvärld ska vi vara en stark och trovärdig röst för jämställdhet, för fred och för mänskliga rättigheter.

När det gäller kvinnor, fred och säkerhet lutar vi oss mot den handlingsplan som antogs 2016. Den genomförs av elva nationella myndigheter, bland annat Försvarmakten, polisen och Sida men också av mindre myndigheter som Domstolsverket och Åklagarmyndigheten. Våra ambassader och våra delegationer till FN, EU, OSSE och Nato är högst delaktiga i det arbetet.

Även civilsamhället är förstås en viktig dialogpartner.

Det kommer snart en rapport om vårt arbete som visar att Sverige har gjort ett stort antal konkreta insatser för kvinnor, fred och säkerhet i över 30 länder. Det sker genom påverkansarbete, utbildningsinsatser för civila och militära aktörer och civilsamhällesstöd. Vårt kvinnliga medlingsnätverk är också en viktig del i detta.

Om jag lite mer konkret ska beskriva vårt arbete måste jag börja i vårt medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017–2018. Ingen enskild satsning har varit större än det. Vi prioriterade kvinnor, fred och säkerhet vid varje möte och varje förhandling. Som vi ofta framhåller: Under dessa två år nämndes också referenser till kvinnor, fred och säkerhet i alla ordförandeuttalanden om krissituationer och i en större andel resolutioner än tidigare.

I oktober deltog jag i säkerhetsrådets öppna debatt om kvinnor, fred och säkerhet. I samband med detta hade vi ett förberedande seminarium där säkerhetsrådsmedlemmar fick lyssna på och lära av kvinnoorganisationer. I mitt tal i säkerhetsrådet tog jag upp tre prioriteringar för FN-arbetet: behovet av ledarskap, ett starkare fokus på praktiska åtgärder och tydligare ansvarsutkrävande med rapporteringskrav.

Dessa tre prioriteringar behövs för övrigt också i EU. I början av 2019 antog EU en ny handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet. Sverige har bidragit till att göra planen tydlig, konkret och uppföljningsbar. En konkret ambition är att EU ska ha fler jämställdhetsexperter i särskilda krishanteringsinsatser i konfliktländer.

I förra veckan blev det klart att Sverige kommer att ta över ordförandeskapet i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE, år 2021. Detta är någonting vi redan driver i OSSE, exempelvis att alla fältmissioner ska rapportera om sitt arbete med kvinnor, fred och säkerhet. I nuläget samordnar vi EU-kretsen inom OSSE i dessa frågor. Det är självklart att det också kommer att vara en viktig del av våra prioriteringar under ordförandeskapet, inte minst för organisationens roll i ett antal pågående och frusna konflikter i Europa.

Nu är det ju så att världen inte blir bättre automatiskt bara för att FN eller EU har välformulerade mandat eller rådsslutsatser. Det måste också hända saker på marken, i människors vardag. Därför behöver vårt arbete ha så bra lokal förankring som möjligt. Här är många av er nyckelaktörer.

Vi stödjer flera initiativ för kvinnors deltagande i länder som är drabbade av kriser och konflikter. Jag kan ta tre exempel.

Det första är Afghanistan, där vi utbildar kvinnliga medlare från samtliga provinser. Vi samarbetar med FN och andra för att fler kvinnor ska delta i fredsförhandlingar, i höga fredsrådet och i politiska processer.

Det andra är Jemen, där Sverige har spelat en viktig roll i fredsprocessen. Vi har gett ekonomiskt stöd till FN-sändebudets kontor för att stärka kvinnors roll. När parterna samlades i Rimbo för ett år sedan så såg vi till att ta med kvinnogruppernas förslag till förhandlingsbordet.

Det tredje är Mali, som kommer vara i fokus i dag, där ingen kvinna har en ledande position i någon av fredsavtalets uppföljningskommittéer. Situationen

i Mali var en viktig fråga för oss i säkerhetsrådet. Vi drev kvinnors deltagande i politiska processer i Mali och i genomförandet av fredsavtalet från 2015.

Riksdagen har nyligen beslutat om fortsatt stöd till FN:s fredsbevarande styrka i Mali. Ett av fyra mål med vårt bidrag är att FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 ska genomföras. I det nuvarande Minusmandatet, genom säkerhetsrådsresolution från i juni i år, är en av fem prioriterade åtgärder för fredprocessen i Mali att ett högnivåmöte ska hållas för att öka kvinnors deltagande.

Nu är det inte långt kvar till 2020, som ju är fullt av jubileer och viktiga händelser för jämställdhetsfrågorna. Pekingplattformen fyller 25 år, resolution 1325 fyller 20 och hela FN fyller 75. Vi kommer att planera för det kommande ordförandeskapet i OSSE och ser fram emot två stora jämställdhetskonferenser i Mexiko och Frankrike som följer upp vårt eget Gender Equality Forum.

Jag ser fram emot att fortsätta det goda samarbetet, och hoppas på givande diskussioner i dag.

Kerstin Lundgren (C): Tack för detta! Därmed öppnar vi för frågor. Utrikesutskottets ledamöter har de första frågorna, sedan riksdagsledamöter utanför utskottet och därefter är ordet fritt för alla övriga deltagare. De som följer webbsändningen har möjlighet att skicka in frågor till vår adress utrikesutskottet@riksdagen.se.

Yasmine Posio (V): Jag är väldigt glad över att vi har den här utfrågningen, för detta är ett viktigt ämne. I ett land som bedriver feministisk utrikespolitik blir det ännu viktigare.

I arbetet med resolution 1325 är det avgörande att all FN-personal i fredsbevarande operationer är medvetna om jämställdhet och dessutom agerar därefter. Det är ju nu några år sedan Anders Kompass avslöjade de sexuella övergrepp som begåtts av FN-personal i fredsbevarande insatser. År 2016 antog FN:s säkerhetsråd resolution 2272 just för att bekämpa dessa sexuella övergrepp som begås i fredsbevarande operationer.

Min fråga är dels hur FN arbetar med detta och dels, om FN inte gör så mycket, hur Sverige arbetar för att trycka på för att FN ska få all sin personal att ha förståelse för och agera i enlighet med resolution 2272.

Margareta Cederfelt (M): Tack, utrikesministern, för presentationen! Min fråga handlar om OSSE och det arbete som bedrivs där. Jag har speciellt intresse av OSSE i och med att jag också är vald till vicepresident i dess parlamentariska församling.

OSSE och dess parlamentariska församling har ett fokus också på jämställdhetsfrågor, kvinnors rättigheter och så vidare. Detta är viktigt med tanke på OSSE:s uppdrag att arbeta för fred och demokrati. Här tänker jag på just de missioner som finns, som utrikesministern också nämnde. Jag ser en fråga här som har direkt återkoppling till arbetet i den parlamentariska

församlingen och delegationerna. Det handlar om behovet av att kvinnor också ska vara representerade i de nationella parlamentariska församlingarna i de nationella parlamenten, riksdagarna. Här vet jag att det görs mycket på missionerna, men jag skulle vilja säga att det uppenbarligen inte görs tillräckligt eftersom ett stort antal delegationer till 100 procent består av män.

Det handlar inte bara om centralasiatiska länder utan också om ett stort antal europeiska länder. Naturligtvis är det inte bra, för då är det svårt att inkludera kvinnor i beslutsfattandet och i förhandlingsarbete och fredsbyggande. Här undrar jag vad Sverige kommer att göra mer och starkare för att kvinnor också genom arbetet i OSSE ska få en större synlighet i OSSE:s olika beslutande organ och församlingar. Detta var också tydligt när det var ministerråd i OSSE nu i helgen och veckan före. Där utgjorde kvinnorna endast 10 procent av de nationella representanterna. Jag tycker att det är ett underbetyg.

Vad görs för att det ska finnas kvinnor på beslutande funktioner i OSSE:s ministerråd, så att det blir en större andel än 10 procent?

Utrikesminister Ann Linde (S): Låt mig börja med Yasmine Posios fråga om arbetet med resolution 1325 och övriga FN-resolutioner, om hur man arbetar aktivt i FN och vad vi gör i Sverige.

Som jag sa tidigare hade dessa frågor inte tagits upp särskilt mycket innan vi kom med i säkerhetsrådet. Vi tog upp dem varje gång och i varje resolution. Men det hjälper ju inte om det inte blir genomförande, ansvarsutkrävande och ledarskap. Som vi ser det har vi nu bidragit till en lång lista av åtaganden som ska genomföras i fält och internationellt genom myndigheternas försorg och regeringens stöd.

För oss är det viktigt att kvinnor, fred och säkerhet framför allt blir en del av den ordinarie verksamheten. Därför koncentrerar vi oss nu på att man ska genomföra de beslut som faktiskt har tagits och inte ta nya beslut innan detta går ut till alla som är i fält, så att det verkligen genomförs. Detta kan inte göras annat än i samarbete, till exempel med försvarsmakterna som är ansvarig för sina respektive soldater och med myndigheterna. Man måste också ha ett system där man kan följa upp vad som händer ute i fält.

Hela historien med Anders Kompass visar att det finns en stor tystnadskultur och att det också finns starkt motstånd mot dem som vågar berätta om detta, även på de högsta nivåerna.

Jag har dock en mycket positiv bild av att generalsekreterare Guterres ser dessa problem och tar dem på allvar. Han har faktiskt gjort en hel rad uttalanden och aktiviteter som handlar om jämställdhet och dessa frågor. I en så hierarkisk organisation som FN ändå är tror jag inte att man ska underskatta att det också får effekter i fält.

När det gäller Margareta Cederfelts fråga – har en hög position i OSSE – tror jag att detta är någonting som vi borde kunna ta upp i det svenska ordförandeskapsprogrammet, som vi ännu inte har skrivit. Jag håller till 100 procent med om det som hon sa i sitt inlägg. OSSE har en handlingsplan för

jämställdhet. Det inkluderar också genomförandet av 1325, och det handlar om hur man ska vara ute i fält. Men det är också viktigt att det på mötena när man fattar beslut finns kvinnor. Det är lite sorgligt att det var Margareta Cederfelt och jag och några få kvinnor till och sedan bara män. Självklart påverkar det vilka frågor som tas upp, på vilket sätt frågorna tas upp och sedan viljan att genomföra de beslut som har fattats och som handlar om dessa frågor.

Jag tar absolut med mig att detta är någonting som vi bör ha in i vårt ordförandeskapsprogram. Vi har lovat en dialog med riksdagen för att ta fram detta, så jag hoppas att detta kommer in.

Ordföranden: Det finns ytterligare tre frågeställare från utrikesutskottet, och jag tror inte att vi kommer att hinna med fler än dem.

Robert Halef (KD): Fru ordförande! Jag tackar utrikesministern för anförandet. Det är 20 år sedan FN:s säkerhetsråd antog resolutionen 1325. Men fortfarande inkluderas få kvinnor, som nämnades från talarstolen, i fredsprocesser exempelvis i Libyen, Afghanistan, Jemen, Syrien med flera.

Min fråga är: Vad anser utrikesministern att Sverige kan göra ytterligare för att påverka utvecklingen i rätt riktning, så att kvinnor inkluderas i fredsprocesser framöver även i dessa länder?

Jag har ytterligare en fråga. I sitt anförande nämnde utrikesministern att Sverige stöder civilsamhällesorganisationer i konfliktförebyggande insatser. Det är känt att imamer och moskéer påverkar stora grupper i många av de drabbade områdena i vilka vi dagligen ser att det finns väpnade konflikter. Min fråga är om exempelvis även imamer och moskéer inkluderas i det arbete som Sverige bedriver för att öka kvinnors deltagande för säkerhet och fredsfrämjande insatser i vissa länder.

Min sista fråga handlar om kvinnorrättsförvarare. Många gånger är de extra utsatta i vissa länder som har brister när det gäller respekt för mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet och lika rättigheter. Min fråga är på vilket sätt Sverige via FN stöder kvinnorrättsförvarare för att garantera deras trygghet.

Olle Thorell (S): Min fråga har ett lite annat perspektiv. I stället för att fråga om de strukturella reformer och annat som man kan göra på global nivå vill jag ta upp den säkerhetsfråga som kanske ligger närmast och är mest vardaglig, nämligen mäns våld mot kvinnor. I Sverige har 300 kvinnor mördats sedan millennieskiftet. 40 000 kvinnor mördas varje år i världen av en närstående, allt som oftast en man. Var tredje timme mördas en kvinna i Sydafrika. Indien är det farligaste landet i världen för kvinnor. Och protesterna ökar. Både i Indien och i Sydafrika ser vi hur kvinnor och kvinnorrorelser reser sig upp och vägrar acceptera denna utveckling.

Jag vill fråga utrikesministern på vilket sätt Sverige och vår feministiska utrikespolitik kan stödja sådana grupper och detta arbete.

Hanna Gunnarsson (V): Det är ganska många år sedan denna resolution antogs. Jag undrar hur vi arbetar för att trycka på FN att bli bättre på att följa sin egen resolution. Om jag har förstått det rätt har inte alla insatser som FN gör internationellt denna resolution i sitt mandat. De länder som bidrar mest med personal till FN:s olika insatser ute i världen – de tio länder som bidrar mest – har ännu inte heller egna handlingsplaner. Jag undrar hur Sverige arbetar för att trycka på att FN själva ska bli bättre på detta arbete?

Utrikesminister Ann Linde: Det var lite liknande frågor. Jag svarar därför på några av dem i klump. Både från Kristdemokraterna och Vänsterpartiet ställdes frågor om hur kvinnor ska vara med i fredsprocesser.

Jag ska börja med att säga att vi varje gång när det gäller alla resolutioner i Säkerhetsrådet har krävt att kvinnor ska vara med. Sedan ser vi ändå i verkligheten att detta inte sker. Mitt konkreta exempel är när vi hade förhandlingar i Rimbo med aktörer från Jemen. Då hade vi sagt att vi ville att man skulle ha med kvinnor i delegationerna. Men ändå tog man inte med kvinnor. Då såg vi till att både vi och FN bjöd in kvinnor från de olika aktörerna, och sedan fick de sitta vid sidan om. Sedan fick de säga vad de ville, och de fick träffa utrikesministern. Sedan tog vi in det till aktörerna, och så kanske de sa något. Sedan gick det tillbaka.

Det gick alltså inte att få aktörerna att ha kvinnor i rummet. Men då blev detta det näst bästa, alltså att vi bjöd in kvinnorna så att vi ändå kunde ha med dem. Det är självklart inte det bästa.

Vi ser också i de fredsbevarande insatserna att vi inte lever upp till vare sig de svenska eller de internationella målsättningarna när det gäller antalet kvinnor. Detta kommer Sven-Eric Söder säkert att berätta mer om. Det är inte bara fredsprocesser, men vi kan räkna det som del i fredsprocesser. År 2019 är målet att komma upp till 16 procent kvinnor i observatörs- och stabsbefattningar. Detta vill vi höja varje år.

Sverige når inte målen. Vi har bara 6,9 procent kvinnor i observatörs- och stabsbefattningar. Men en av anledningarna är att det generellt är svårt att rekrytera kvinnor till Försvarsmakten. Det börjar där, och sedan blir det svårt att få in dem i de fredsbevarande delarna. Det var alltså svaret på detta.

När det gäller om vi kommer att ta med moskéer och imamer i arbetet kan jag säga att vi kommer att ha med tros- och övertygelseorganisationer. Om man väljer att ha någon imam med tror jag inte att vi kommer att lägga oss i. Men i arbetet med detta kommer vi att ha med tros- och övertygelseorganisationer.

Frågan om kvinnorrättsförvarare i FN har jag redan svarat på. Vi har det i alla legationer.

Det ställdes en fråga om hur Sverige stöder arbetet mot mäns våld mot kvinnor globalt. Jag nämnde koalitionen när det gäller kvinnors rättigheter. Detta gäller framför allt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Där har

man nu fått nästan 20 organisationer som är mot dessa rättigheter och möjligheter till exempelvis legala och säkra aborter och preventivmedel. Då har man dragit bort allt stöd till organisationer som jobbar mot detta för kvinnor. Då har vi gått samman med ungefär 55 andra organisationer för att lägga tillbaka detta stöd till dessa organisationer som de andra organisationerna har dragit tillbaka. Vi försöker alltså möta upp det på detta sätt.

När det gäller mäns våld mot kvinnor har regeringen presenterat en lång rad åtgärder som gäller ökat stöd till kvinnojourer, straffskärpningar, en ny samtyckslag och så vidare. Det finns alltså ett helt batteri med åtgärder mot mäns våld mot kvinnor.

Jag kan också säga att jag var i Sydafrika när de stora kvinnoprotesterna ägde rum i september mot att en kvinna mördas var fjärde timme och att en våldtäkt äger rum var tredje timme. Jag var också i Indien när en av de förfärliga gängvåldtäkterna ägde rum. Och man bränner kvinnor. Detta har hänt ett antal gånger.

Jag tror att det finns en ökad medvetenhet om att detta också påverkar ländernas ställning i det internationella arbetet. I till exempel Sydafrika skulle presidenten under dessa protester ha talat på World Economic Forum. Men han ställde in det för att i stället besöka offer för kvinnovåldet för att trycket var så skarpt, också internationellt.

Jag tror därför att det är oerhört viktigt att man också reagerar internationellt och att man gör som vi gör och tar upp dessa frågor vid till exempel officiella statsbesök. I Indien träffade jag och drottningen faktiskt en rad organisationer som arbetar för kvinnor som riskerar prostitution och är utsatta för våld och så vidare, för att se hur Sverige kan stötta dessa organisationer på olika sätt. Det gäller både rent ekonomiskt och moraliskt genom att vi tar upp dessa frågor och visar att vi träffar dem, stöder dem och ser att detta är ett problem som finns mer eller mindre över hela jorden och att vi vill samarbeta med dem för att få bort dessa problem.

(Applåder)

Ordföranden: Vi tackar utrikesministern för hennes medverkan här.

Nu ger jag ordet till Folke Bernadotteakademiens generaldirektör Sven-Eric Söder. Sedan är det viceamiral Jonas Haggren från Försvarsmakten. Först därefter blir det tid för frågor.

Sven-Eric Söder, Folke Bernadotteakademin: Jag tackar för inbjudan att få tala om denna viktiga fråga om kvinnor, fred och säkerhet. Jag är särskilt glad att få göra det som chef för en myndighet som dagligen arbetar med dessa frågor, både i Sverige och utomlands.

Jag tänkte använda mina 15 minuter på det sättet att jag först kortfattat säger någonting om den värld som vi arbetar i med dessa frågor för att sedan berätta för er hur vi arbetar i Folke Bernadotteakademin både på hemmaplan och

utomlands. Jag ser nämligen det som två sidor av samma mynt. Till sist ska jag säga någonting om Mali som vi har blivit uppmanade att också tala om.

Talar man om kvinnor, fred och säkerhet är det naturligtvis omöjligt att inte reflektera över hur världen ser ut. Alla vi som följer dessa frågor vet att det är en orolig tid som vi verkar i. Jag ska inte trötta er med mycket siffror. Men hittills i år räknar vi med att ungefär 40 000 människor har fått sätta livet till i väpnade krig och konflikter. Enbart i Afghanistan har ungefär 24 000 människor fått sätta livet till på grund av våldet i detta land.

Ser vi till den trend som vi har nu i världen, och om den håller i sig, kommer mer än hälften av världens fattiga befolkning 2030 att leva i länder som är drabbade av en hög nivå av våld. Och vi vet alla att år 2030 är målåret för de globala utvecklingsmålen. Det är alltså verkligen stora utmaningar som vi har framför oss.

Sätter vi in denna utveckling i ett perspektiv med kvinnor, fred och säkerhet vet vi också att kvinnor och män drabbas på olika sätt av konflikter. Vi vet att män ofta är utsatta för exempelvis försvinnanden och blir fråntagna rätten till sina egna liv, medan kvinnor oftare utsätts för sexuellt våld och absolut inte tillåts komma till tals i fredssamtal, vilket utrikesministern också var inne på tidigare.

Jag menar att om det ska vara möjligt att hantera dessa stora utmaningar globalt är det helt avgörande att man arbetar inkluderande. Att arbeta inkluderande handlar också om att naturligtvis inkludera kvinnor och att arbeta aktivt med agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Det handlar helt enkelt om att inkludera hela befolkningar för att kunna skapa en fredligare värld.

Det är faktiskt omöjligt att uppnå hållbar fred om inte fredsförhandlingar inkluderar kvinnor, om inte fredsavtal adresserar frågor av betydelse för kvinnor och om inte implementeringen av fredsavtalen inkluderar kvinnor och perspektiv som också är avgörande för kvinnor. Med andra ord går det inte – det är min bestämda uppfattning – att arbeta för global fred om man inte har ett inkluderande arbetssätt och arbetar väldigt aktivt, systematiskt och målmedvetet med agendan kvinnor, fred och säkerhet.

Folke Bernadotteakademien är Sveriges myndighet för fred och säkerhet. Vi är en vanlig traditionell myndighet, men vi har också ett unikt uppdrag, nämligen att vi arbetar med de viktiga frågorna om fred och säkerhet.

Jag menar att arbetet för kvinnor, fred och säkerhet internationellt inte börjar i insatsländerna utan i hemmaorganisationen. I vår myndighet och i vår organisation talar vi mycket om att det är viktigt att leva som vi lär. Det handlar helt enkelt om walk the talk.

I vår egen organisation har vi nu faktiskt 70 procent kvinnor av alla anställda. Det kan man möjligtvis också problematisera ur ett jämställdhetsperspektiv. Men det är helt klart att vi har en bra genderbalans i vår organisation. Vi sekunder internationella civila experter till FN, EU och OSSE. Könslansen där är ungefär 50–50, vilket vi också är mycket glada för.

På hemmaplan arbetar vi systematiskt med att sätta jämställdhetsfrågorna i centrum genom olika organisatoriska strukturer. Jag menar också att jämställdhetsarbetet faktiskt inte är en fråga om ställningstaganden – statements – i vackra tal. Vad det till sist handlar om är ett vanligt vardagsarbete, eller vardagsslit, där det handlar om att ta fram checklistor för jämställdhetsintegrerade utbildningar och vad det kan vara. Det måste finnas med hela tiden i vardagen hos alla medarbetare. Vi försöker arbeta på det sättet.

Jag nämner dessa exempel just för att jag menar att sättet att arbeta i hemmaorganisationen måste vara en spegelbild av sättet som vi arbetar utomlands.

Vad gör vi då utomlands? I vårt arbete vägleds vi i huvudsak av tre olika perspektiv. För vår del handlar arbetet med agendan kvinnor, fred och säkerhet om att säkerställa deltagande som handlar om kvinnors rätt att vara och ses som likvärdiga aktörer i freds- och säkerhetsfrågor. Det handlar om skyddsfrågor, alltså kvinnors rätt till skydd från våld, och i synnerhet då naturligtvis sexuellt våld. Och det handlar om jämställdhetsintegrering som ytterst handlar om freds- och säkerhetsarbete och att det ska bedrivas med ett jämställdhetsperspektiv.

Vi är också övertygade om att om man ska göra skillnad på sikt spelar chefer en mycket viktig roll oavsett vilken organisation det är eller vilket land det rör sig om. Det är samma sak för Folke Bernadotteakademien som det är för FN, och det är samma sak för Sverige som det är för Mali. Cheferna har en mycket viktig roll.

Talar man om jämställdhetsarbete och jämställdhetsintegrering i chefskapet gäller samma förhållningssätt i detta sammanhang som när chefer hanterar andra frågor, det vill säga att cheferna ska leda och prioritera, sätta riktning och visa att de menar allvar genom att naturligtvis följa upp och hålla sig själva och organisationer ansvariga för verksamheten. Ska man klara av detta ur ett jämställdhetsperspektiv måste man också ha kunskap om vad jämställdhetsfrågorna handlar om, vilket inte alltid behöver vara detsamma som att man är expert på jämställdhetsfrågor.

För att klara av detta på bästa sätt har vi under senare tid utvecklat ett koncept som vi kallar för Gender Responsive Leadership. Med detta verktyg försöker vi ge cheferna hemma hos oss, men också de chefer som vi arbetar med internationellt, verktyg att fungera just som effektiva och moderna chefer också ur ett jämställdhetsperspektiv. Hittills är erfarenheterna mycket goda av det.

Jag ska till sist säga någonting om Mali och vårt arbete där. Vi har kanske lite olika erfarenheter och kunskaper om Mali. Jag ska därför kortfattat ge några fakta om detta land som kanske är ett av de svåraste länderna att arbeta i, inte minst när det gäller kvinnor, fred och säkerhet.

Mali är ungefär sex gånger så stort som Sverige. Mali har en befolkning som uppgår till 18,5 miljoner invånare. För närvarande är den förväntade livslängden 58,5 år.

I går presenterade UNDP sin senaste Human Development Report. Där rankar man en stor del av världens länder utifrån olika parametrar. Det visar sig faktiskt att av 185 länder hamnar Mali på plats 184, vilket möjligtvis säger någonting om utmaningen och svårigheten att arbeta just i Mali.

25 procent av kvinnorna kan läsa – alltså en fjärdedel – och ungefär hälften av männen. Hälften av flickorna i Mali gifts bort innan de är 18 år. Nio av tio kvinnor i Mali har blivit omskurna. En kvinna i Mali föder i snitt sex barn under sin livstid.

Tittar vi på det politiska systemet, som också utrikesministern var inne på, är det färre kvinnor i den nya regeringen än i den förra. Det är 9 kvinnor av 38. Tittar vi på parlamentet, vilket kan vara lämpligt eftersom vi befinner oss i riksdagen, är 9,5 procent av parlamentsledamöterna i Mali kvinnor. Kvinnorna är också kraftigt underrepresenterade i de olika mekanismer som upprättats för att genomföra och övervaka fredsavtalet.

Då kan man fråga sig varför det är på detta sätt. Det är klart att det finns många orsaker. En helt grundläggande orsak är naturligtvis samhällsstrukturen och det fragmentiserade samhälle som Mali är. Men sedan har det naturligtvis också varit så att det inte har varit en politisk prioritet att inkludera kvinnor i fredsprocessen. Kvinnor har på detta sätt helt klart systematiskt också blivit marginaliserade. Då ska man komma ihåg att denna marginalisering har skett trots att det har funnits stora ansträngningar från det internationella samfundet i form av FN-missionen Minusma och att UN Women systematiskt hela tiden arbetar med dessa frågor.

Men förutom det som Minusma och UN Women arbetar med görs det också en del andra saker. Det har faktiskt tagits fram nationella instrument och olika policyer som stöder främjandet av kvinnors deltagande i fredsprocessen och kvinnors deltagande på olika nivåer i staten i Mali.

För fyra år sedan – 2015 – antogs en kvoteringslag som innebär att man nu strävar efter att 30 procent i olika beslutande organ på olika nivåer i Mali ska vara kvinnor. Man kan se vissa positiva resultat redan nu, inte minst efter lokalvalen som har genomförts i Mali. Man har också antagit en tredje nationell handlingsplan för genomförandet av resolution 1325 om fred och säkerhet i Mali, vilket naturligtvis är ett steg i rätt riktning.

Vad gör då Folke Bernadotteakademin? Vi främjar naturligtvis implementeringen av fredsavtalet, och vår målgrupp i Mali är olika maliska aktörer. Det handlar om regeringsföreträdare, det handlar om myndigheter och det handlar om institutioner. Vi har fokuserat på tre olika grundläggande åtgärder. Vi har sekunderat rådgivare till UN Women i landet. Vi har arbetat med olika former av kapacitetsutbildningsprogram som gäller 1325. Vi har också tagit fram en hel del handledningar och material till stöd för arbetet med 1325. Vår erfarenhet är att om man ska nå genomslag och effektivitet är det otroligt viktigt att också arbeta med de språk som gäller i landet. Det mesta vi gör i Mali gör vi på franska.

Vilka resultat har vi då kunnat se? Det är naturligtvis svårt att se några långsiktiga resultat. Men vi är mycket glada över att vi har fått förtroendet att

vara med och förbereda det högnivåmöte som ska genomföras så småningom i syfte att öka kvinnors deltagande i fredsprocessen. Här arbetar vi med försoningsministeriet i Mali, och vi arbetar med FN. Målet är att detta arbete ska bidra till att ta fram konkreta åtgärder och åtaganden för att helt enkelt säkerställa att kvinnors formella och informella deltagande ökar i detta sammanhang.

Vi har också bidragit till att en ny nationell handlingsplan har antagits, vilket vi är mycket glada över. Vi märker också att det arbete som vi genomför genom vår sekundering i landet har betydelse. Vi kan nämligen dagligen arbeta med att ge goda råd till den nationella koordinatören inom detta område.

En slutsats är att man genom att arbeta systematiskt, praktiskt och metodiskt, och kanske inte försöka gå på de stora och helt övergripande frågorna, kan nå resultat. Vi är mycket glada över att kunna se att det i Mali, trots alla utmaningar och trots alla svårigheter, nu finns ett fungerande multisektoriellt ledarskap och ett tekniskt team som ansvarar för koordineringen av dessa frågor. Detta är ett direkt resultat av det arbete som vi har varit med om att genomföra, inte minst genom den personal som vi har på plats i landet.

Till sist skulle jag bara vilja säga att utmaningarna är stora, som vi alla förstår, och inte lätta att hantera. Det är inte heller lätt för en enskild myndighet att alltid prestera de resultat som vi hoppas. Sverige är i detta sammanhang ett litet land jämfört med många andra aktörer. Därför är det otroligt viktigt att vi har ett bra samarbete mellan de olika svenska aktörerna. Vi samarbetar med Försvarsmakten, med Sida och naturligtvis med UD och ambassaderna. Allt detta tillsammans brukar vi kalla för Team Sweden. Jag skulle vilja säga att det är avgörande för att kunna nå bra resultat.

När det gäller Sida vill jag fästa er uppmärksamhet på att detta samarbete fungerar mycket väl på det sättet att Sida i huvudsak är en finansiär och att Folke Bernadotteakademien i huvudsak är en implementerande myndighet som genomför egen verksamhet, vilket innebär att vi kan komplettera varandra mycket väl också i fält, inte minst i Mali som vi har sett.

Avslutningsvis: Uppgifterna som ligger framför oss är stora. Men jag är helt övertygad om att vi jämfört med många andra aktörer har en verksamhet som fungerar väl. En väldigt starkt bidragande orsak till att de svenska insatserna står sig så väl är just att vi har ett genomtänkt arbete som rör agendan kvinnor, fred och säkerhet och att det vi gör internationellt bottnar i det som vi arbetar med hemma. Det är helt enkelt på det sättet att vi walk the talk.

Jag tackar för uppmärksamheten.

Ordföranden: Vi noterade naturligtvis de hemska siffrorna när det gäller könsstympling i Mali. Vi får anledning att återkomma till detta, och jag hoppas att Sven-Eric Söder då kan svara på frågor.

Då ska jag ge ordet till viceamiral Jonas Haggren som har med sig stabschefen för ledningsstaben överste Jonas Lotsne som också ska kunna besvara specifika frågor om insatsen i Mali.

Jonas Haggren, Försvarsmakten: Tack för inbjudan! Jag tackar även för utrikesministerns och FBA:s generaldirektörs föredragningar med frågeställningar.

Försvarsmakten välkomnar givetvis dagens utfrågning i riksdagen, och vi ser fram emot värdefulla diskussioner som ett komplement till de rapporter som myndigheten årligen lämnar i enlighet med den svenska handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet.

Som militär aktör utgör vi en viktig spelare när det gäller att bidra till internationell fred och säkerhet och att därigenom försöka skapa förutsättningar för en världsordning som tar sitt avstamp i respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och allas lika värde, inklusive jämställdhet.

Som en grund för att stå upp för dessa universella värden vilar sig Försvarsmakten internt på sin militära profession och sin värdegrund. Som en del av laget Team Sweden vilar sig Försvarsmakten på de budskap som förs fram, bland annat av vår feministiska utrikespolitik men även generellt genom hur Sverige balanserar rollen som en ideologisk förkämpe för mänskliga rättigheter i de internationella samarbeten vi ingår i.

Säkerhetsläget i världen är utmanande. Försvarsmakten bidrar till den svenska politiska viljeinriktningen med sin militära kapacitet som ett instrument bland många. Samverkan blir därför viktig för oss i syfte att få till effekter i våra insatser, som når en civilbefolkning bestående av kvinnor, män, flickor och pojkar. Även om steget ibland är långt från den militära aktörens roll i en insats till att samverka mer fördjupat med civilbefolkningen finns det absolut saker vi kan göra och saker som vi redan gör. Det finns också möjligheter som inte får tappas avseende att indirekt stödja de aktörer som har bäst kompetens och roll för att arbeta mer direkt med civilbefolkningen. Återigen hamnar samverkan i fokus för att vi verkligen ska kunna bistå på ett bra sätt som en del av en allomfattande ansats.

Jag kommer att återkomma till konkreta exempel både på samverkan och på hur Försvarsmakten och dess representanter mer specifikt kan gå till väga i en internationell insats för att eftersträva mål i enlighet med den nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet.

Först vill jag framföra några övergripande punkter från Försvarsmaktens sida.

För det första: Mekanismer för att arbeta utifrån en jämställdhetsintegrerad styrapparat har etablerats i Försvarsmakten.

För det andra: Orderverken inkluderar styrningar om att utbildning som ska förbereda soldater och officerare inför en insats omfattar utbildning gällande kvinnor, fred och säkerhet.

För det tredje: Det finns flera exempel där svenska förband agerar för att genomföra resolution 1325 i insatsen de deltar i.

För det fjärde: De svenska förbandens agerande för att till exempel skydda civilbefolkningen och stärka det säkerhetsskapande arbetet bidrar till att de är uppskattade av befolkningen i insatsområdet, som därmed också i praktiken ser vinster med att ha samröre med oss som militär aktör. Indirekt bidrar goda relationer med befolkningen till att även öka skyddet för det svenska förbandet.

För det femte: Svensk personal på strategiskt viktiga internationella positioner kan påverka missionen utifrån Försvarmaktens värden och svenska värden rörande bland annat demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Jag ska nu fördjupa mig lite i hur Försvarmakten omsätter politiska styrningar i ordverken, i utbildning och via expertis.

De politiska målsättningar som återfinns i propositionen för en insats omsätts på militärstrategisk nivå till order för respektive insats. I dessa dokument finns styrningar för ÖB:s underställda chefer gällande hur de ska omhänderta de politiska styrningarna, till exempel genom insatsförberedande utbildning. Som komplement utarbetas på operativ nivå en ytterligare nedbrytning. Till detta finns en så kallad stående order som gäller för alla internationella insatser. Det är en särskild order som tillsammans med planer för respektive insats utgör det ramverk som med styrningarna från strategisk nivå omhändertas och sedan bryts ned.

Våra insatser inkluderar även expertis inom området kvinnor, fred och säkerhet. Det märks genom att vi har eller har haft så kallade gender focal points och gender advisors ute i olika områden. En del kontingenschefer har genomgått extra utbildning vid Nordic Centre for Gender in Military Operations, beläget i Kungsängen. Man har dessutom avsatt tid för insatsförberedande utbildning. Till exempel har samtliga kontingenter, eller förband, i Mali – Mali 01 till Mali 10 – haft avdelade gender focal points. Dessa har stött såväl chef som rådgivare vid till exempel FN:s Sektor Väst-högkvarter och vid FN:s styrkehögkvarter i Bamako.

Samtliga gender focal points har utbildats av NCGM i Kungsängen eller av Försvarmaktens jämställdhetsrådgivare för militära operationer. Till exempel gav chefen för Mali 08 sin gender focal point i uppdrag bland annat att arbeta 50 procent av sin tid med kvinnor, fred och säkerhet. Inom EUTM finns en instruktör för humanitär rätt, mänskliga rättigheter och skydd mot sexuellt våld.

För att fördjupa det budskap jag har nämnt, som rör skydd av och trovärdighet bland civilbefolkningen samt vikten av strategiskt utsänd svensk – i detta fall militär – personal, kommer jag nu att exemplifiera med några konkreta nedslag ur vår verksamhet i Mali.

Det första exemplet är från Mali 04. Det var ett underrättelseförband som genomförde en insats från maj till december 2016 med huvudgruppering i Timbuktu. Den förberedande utbildningen i Sverige omfattade bland annat utbildning av personal i chefsbefattningar vid vårt gendercenter i Kungsängen.

Exemplet är från säkerhetsoperationer i Timbuktu. Under försommaren försämrades säkerhetsläget i Timbuktu genom bland annat mord på

myndighetsrepresentanter och anfall mot posteringar som bemannades av regeringens armé. Civilbefolkningen påverkades negativt eftersom spänningarna mellan de olika etniska grupperingarna trappades upp.

För att öka säkerheten och fokusera arbetet tog det svenska förbandet initiativ till att samla de olika aktörerna i form av FN-förband, de civila FN-organen, den maliska militären, regionguvernören, borgmästaren, lokala myndigheter såsom skolväsendet och polisen samt kvinnoorganisationer, religiösa organisationer och ungdomsorganisationer i ett gemensamt säkerhetsskapande projekt.

Det inleddes med en förankringsprocess med var och en av de deltagande aktörerna. Därefter genomfördes ett stormöte i Timbuktus så kallade town hall med representanter för samtliga aktörer för att gemensamt förankra och manifestera en enad front mot det ökade våldet. Bland annat infördes olika möjligheter för civilbefolkningen att lämna anonyma tips.

Därefter följde ett antal veckor med intensifierad patrullverksamhet för att visa närvaro alla tider på dygnet.Handledning av den civila polisen och de afrikanska FN-förbanden genomfördes för att öka deras effekt. Under slutskedet genomfördes även ett antal sökoperationer, där bostäder och lokaler söktes igenom av de lokala myndigheterna med stöd av det svenska förbandet för att kunna konfiskera illegala vapen och materiel som utgjorde ett hot mot civilbefolkningen.

Det andra exemplet bygger på vad den svenska styrkechefen, generallöjtnant Dennis Gyllensporre, har kunnat bidra med avseende Minusma i dess helhet. Under dennes ledarskap kan rapporteras flera åtgärder på en aggregerad nivå, som i förlängningen även bidrar till att efterlevnad sker av resolution 1325. Det handlar om ett förändrat tankesätt avseende formen och periodiciteten för ökad närvaro över ytan samt om mindre patruller som ofta visade sig ute.

En utmaning att hantera som chef är nationella begränsningar för hur truppbidragande länder tolkar sitt uppdrag och vilka risker man tar. Den svenske styrkechefen har som affärsidé att arbeta utifrån en allomfattande insats och har lagt sig vinn om att samverka med övriga delar av insatsen, civila delar och poliser samt om att samverka med UN Country Team Ocha.

Detta exemplifieras av en operation som benämndes Full On, i ett område som var i behov av att nås av civila aktörer för att ges humanitärt stöd. Militära aktörer slog en större ring runt området för att möjliggöra civila aktörers rörelse in i området för att bistå civilbefolkningen. Detta krävde omprioritering av sektorchefens personal för att kunna bistå denna mer samlade gemensamma operation.

Full On planerades även med de civila komponenterna av insatsen i syfte att tillvarata och inkludera flera perspektiv och få bäst effekt. I samverkan med Kanadas försvarsmakt bidrog svensk och kanadensisk personal till en informationsoperation, vilken fick mer av ett jämställdhetsperspektiv än från början tänkt. Det resulterade i en kampanj riktad mot mères du Mali, Malis mödrar, i syfte att via mödrarna, som ansågs som viktiga nyckelaktörer i

samhället och i konflikten, nå deras eventuellt våldsbejakande söner med ett ickevåldsbudskap.

En förstärkning avseende skrivningar om skydd av civila – protection of civilians – märktes i ett nytt mandat för insatsen. Detta skede som ett led i dialogen mellan FN-högkvarteret i New York och insatsen i samband med att det ökade våldet mellan hösten 2018 och vårvintern 2019 lyftes fram i sexmånadersrapporten.

Med dessa exempel som bakgrund vill jag nu gå vidare och beskriva några förutsättningsskapande åtgärder som Försvarsmakten vidtar för att utveckla arbetet med resolution 1325 och jämställdhetsintegrering.

Ett steg utgörs av empiriska studier i ett uppstartat forskningsuppdrag gentemot Uppsala universitet. Det rör kartläggning av riskutsatthet och beteendemönster bland civilbefolkningen vid katastrofer i västerländsk kontext. Studien ska samla den senaste informationen rörande till exempel konfliktrelaterat sexuellt våld och problematik kring evakuering. Studien är en fortsättning på temat för den konferens som ÖB stod värd för under 2018, där även utrikesministern och försvarsministern deltog.

Inom ramen för erfarenhetsarbete under 2020 planerar Försvarsmakten att genomföra en 1325-tematisk erfarenhetsanalys av internationella insatser för att sammanställa dokumentation av drygt ett decenniums arbete rörande gender i internationell insats. Här kan tilläggas att Försvarsmakten fattat beslut om att frånga begreppet gender och i stället håller sig till jämställdhet eller ibland genus. Vi förändrar detta i takt med att dokument revideras, varför man ändå kan råka stöta på detta ord ibland.

Vid den nationella försvarsmaktsövningen Aurora 2017 genomfördes en FOI-studie som fick namnet Jämställdhet? När vi försvarar Sverige? Studien ligger till grund för utveckling av kursverksamhet avseende jämställdhet i militära operationer för nationell kontext och utgör även en bakgrund för att skapa ett strategiskt inriktande ramverk med målsättningar för 1325. Utbildning och utveckling i sakområdet pågår också vid nämnda NCGM i Kungsängen och vid markstridsskolan för mer nationell kontext.

Vidare fortlöper Försvarsmaktens fjärde gender coach-program sedan 2007. En stor andel av försvarsmaktsledningens representanter samt andra högre chefer på nyckelpositioner arbetar för närvarande med att börja implementera åtgärdsplaner i egen verksamhet – bland andra generallöjtnant Dennis Gyllensporre och jag själv har gått detta ledarskapsprogram. Det kan nämnas att det finns ett internt driv i Försvarsmaktens ledning och organisation att utveckla och vidmakthålla detta ledarskapsprogram. Som en bonus uppfyller vi därigenom även en styrning i enlighet med det fjärde målområdet i den nationella handlingsplanen.

Som avslutning vill jag återknyta till vikten av att Försvarsmakten genom ett långtgående värdegrundsarbete bygger vår militära profession. Ett internaliserat förhållningssätt bidrar till att skapa förutsättningar bland vår personal att fatta beslut när de ställs inför etiska dilemman. Vår personal behöver ha förmåga att i pressade situationer fatta medvetna beslut. Vårt

interna värdegrundsarbete ska bidra till att stödja oss i att i ord och handling stå upp för de värderingar som borde vara universella och som Sverige försöker att stå upp för i en värld präglad av ett säkerhetsläge som är föränderligt och utmanande, både i närområdet och längre bort, och där framsteg avseende mänskliga rättigheter är ifrågasatta.

Aylin Fazelian (S): Stort tack till viceamiral Jonas Haggren! Jag vill också tacka Kerstin Lundgren, som har modererat den första delen av vårt seminarium. Vi går vidare till andra delen av vår frågestund.

Yasmine Posio (V): Tack för väldigt bra och intressanta dragningar!

Min fråga går till Sven-Eric Söder, som talade varmt om samarbetet mellan bland andra Försvarsmakten och Sida för att få ihop ett Team Sweden. Jag är nyfiken på hur samverkan med andra länder funkar. Finns det myndigheter som motsvarar FBA? Vilka kan ni samverka med för att komma vidare i dessa frågor, och vilka bundsförvanter har ni för att komma vidare med arbetet? Det räcker ju inte med bara Sverige.

Robert Halef (KD): Tack till alla för väldigt bra föredragningar! Det är glädjande att höra att Team Sweden är så effektivt och att det finns ett samarbete mellan den militära makten, Sida, UD och så vidare. Det känns tryggt, och man är stolt över det arbete som bedrivs.

Min fråga går också till Sven-Eric Söder på Folke Bernadotteakademien. Vi har hört en del om Maliinsatserna. De verkar vara väl planerade, och det känns bra att man har en sådan plan för att kunna påverka fred och säkerhet och få kvinnorna att vara delaktiga i samhället på alla nivåer.

Min fråga är: Finns det någon sådan plan från er sida även för Syrien? Kriget börjar förhoppningsvis att gå mot sitt slut. Stormakterna har sina egna geopolitiska och ekonomiska intressen i regionen. Sverige kan dock göra mer genom att vi är lite mer neutrala än de större nationer – med maktambitioner – som agerar på marken och som påverkar utvecklingen. Har ni från Folke Bernadotteakademien någon plan för att kunna få kvinnor att vara aktiva i freds- och säkerhetsarbetet även i Syrien framöver?

Margareta Cederfelt (M): Min fråga går till Jonas Haggren, och den handlar om Mali. Vad upplevde ni från Försvarsmaktens sida som den största utmaningen när det handlar om 1325 om kvinnors säkerhet? Och finns det någonting vi från politiskt håll skulle kunna göra annorlunda, göra mer av eller rent av undvika i våra beslut just för kvinnors säkerhet i implementeringen av 1325?

Hanna Gunnarsson (V): Jag har en fråga till Försvarsmakten som kanske inte är så liten. Hur gör vi på det nationella planet för att få in fler kvinnor i Försvarsmaktens verksamhet, från grunden in i värnplikten?

Sven-Eric Söder, Folke Bernadotteakademin: Jag tackar för frågorna.

Den första frågan, som Yasmine ställde, rörde om vi har några samarbetspartner i andra delar av världen. Det har vi, men jag måste nog säga att det inte någonstans i världen finns en statlig myndighet som är identisk med Folke Bernadotteakademin, som arbetar med hela spektrumet av fred och säkerhet. Det närmaste man kan komma i Europa är en tysk myndighet som heter Centrum för fredsinsatser, som vi samarbetar en del med. Det finns också en myndighet i Finland som i huvudsak arbetar med sekunderingar som vi samarbetar en del med. Sedan har Storbritannien ett eget system med en inbäddad struktur i sitt utrikesdepartement som heter Stabilisation Unit. Vi fyra har utvecklat ett samarbete i Europa för att lära av varandra och försöka bistå varandra på olika sätt, och det fungerar väldigt väl.

I fält är det på det sättet att även om det inte finns en motsvarighet till vår myndighet är det ändå så att de uppgifter som vi arbetar med utförs av andra aktörer – ibland kan det vara ett utrikesdepartement och ibland en biståndsmyndighet. Vi har ju partner i fält, men på myndighetsnivå är våra kollegor i Tyskland det närmaste man kan komma.

Robert ställde frågan om Syrien. I och med att vi är en statlig myndighet arbetar vi ju på instruktioner från den svenska regeringen. Orsaken till att vi är aktiva i Mali är att det har fattats ett särskilt regeringsbeslut om en femårig biståndsstrategi för Mali som inkluderar FBA vid sidan av Sida. Vi har inget motsvarande uppdrag för Syrien, och vi har bara på marginalen gjort vissa insatser. Givet hur svårt läget är på marken i Syrien har vi också bedömt att det inte har funnits några förutsättningar, och regeringen har heller inte gett oss sådana instruktioner. Därmed inte sagt att det inte kan komma ett sådant uppdrag framöver, när förutsättningarna att arbeta i fält i de olika delarna av landet är lite mer gynnsamma.

Jonas Haggren, Försvarsmakten: Jag tänkte ge överste Jonas Lotsne ordet för att ta hand om den första frågan rörande de största utmaningarna gällande 1325 i Mali. Jag kan dock inleda lite med vad man från politiskt håll skulle kunna göra för att antingen stödja eller förtydliga detta arbete.

Det som redan nu är ett bra stöd är de besök som genomförs i insatsområdena, där vi även har besök från utskottets ledamöter för att rikta vårt budskap mot dessa nivåer i landet självt. Dessutom är det ett väldigt bra stöd att denna fråga förs vidare framåt i FN-systemet på politisk nivå. Där har vi också kunnat stödja med några bitar.

Jag har inget konkret exempel på något där jag tycker att det har försvårat. Det är snarare tvärtom – det ger oss bra stöd.

Jonas Lotsne, Försvarsmakten: Jag var styrkechef i Mali för den andra Malistyrkan från juni till december 2015. Utmaningarna var omfattande. En utmaning var de olika perspektiven och de olika kulturella bakgrunderna. En

annan var de påtagliga skillnaderna i målsättningar mellan militära enheter inom FN och andra delar inom FN i ett insatsområde.

Vad gäller förutsättningarna vi verkade under och den hotbild vi hade fick vi en ganska ingående beskrivning av fattigdom, korruption och barnsoldater. Föreställ er situationen – det är jättesvåra förutsättningar. Att balansera detta mot hotbilden och mot att skydda sig själv är en jätteutmaning i en sådan här insats.

Till sist vill också jag också säga: kunskap.

Jag tycker samtidigt att vi som svenskt förband hade väldigt bra förutsättningar att hantera dessa utmaningar. Vi har bra utbildning, vi har jätteduktiga soldater och vi har utmärkt material. Sedan vill man naturligtvis alltid ha mer, men förutsättningarna relativt många andra som verkar i Mali var goda, både under min tid och fortsatt.

I grund och botten handlar det om att vi har en gemensam värdegrund och en stabil militär profession att stå på. Det ska vi bygga vidare på.

Jonas Haggren, Försvarsmakten: Jag tänkte ta den andra frågan – den stora frågan om hur vi kan öka andelen kvinnor i Försvarsmakten generellt.

Ett stort steg på vägen är givetvis återinförandet av värnplikt och att denna är könsneutral, men jag tror inte att det räcker. Vi behöver inte minst jobba med värdegrund och uppförandekod, och det gör vi redan som en del i grundutbildningen.

En annan del, som ligger utanför Försvarsmaktens hägn, är den utbildning som vi ger i skolor kring ett ämne som kan heta ”totalförsvar”. Det gäller också att förbereda våra ungdomar på – och informera om – totalförsvar. Som förälder med en son som gör grundutbildningen tror jag att det skulle vara väldigt bra att förbereda våra ungdomar innan de eventuellt ska göra sin plikt.

Aylin Fazelian (S): Ett varmt tack! Jag vill verkligen beklaga om det fanns fler frågor som tidsschemat nu inte gav utrymme för.

Louise Olsson, Oslos institut för fredsforskning (PRIO): Tack för att jag har fått komma hit i dag! Jag uppskattar verkligen att utskottet lyfter upp forskningens roll. Sverige har från början av sitt arbete med 1325 försökt att främja att forskningen kan bidra till denna debatt. UD och Uppsala universitet arbetade faktiskt tillsammans redan 1999 för att stödja FN:s då mycket tidiga arbete på detta område. Jag skulle nog säga att utbytet mellan beslutsfattare och forskare är ännu viktigare i dag, när kunskapen utvecklas väldigt mycket fortare än de har gjort tidigare.

Jag kommer i min presentation att främst fokusera på hur forskningen kan bidra till vår förståelse av och vårt arbete med 1325, och jag kommer även att lyfta exempel på hur svenska forskare och svensk forskning har bidragit till den internationella debatten.

Låt mig inledningsvis säga någonting kortfattat om startpunkt och bidrag. Jag skulle säga att två aspekter är väldigt centrala här.

Den första är att det är viktigt att komma ihåg att det var ett svagt utgångsläge vi startade från för 20 år sedan. När jag började 1999 fanns det till exempel bara en handfull artiklar och några policybriefs på det här området, avseende jämställdhet och fredsbevarande insatser mer specifikt. Det som hade börjat utvecklas var i stället forskning som ifrågasatte etablerade sätt att se på fred och säkerhet. Man menade att vi i det sätt som vi då angrep detta på tenderade att bortse från kvinnors säkerhet och roller. Dessa argument drevs av framstående feministiska forskare som Ann Tickner och Cynthia Enloe, som ställde frågan ”Where are the women?” i en tid då säkerhetsdebatten nästan helt dominerades av män.

Den andra aspekten är att utvecklingen sedan har följt vad man kan säga är två traditioner, som båda har gjort viktiga bidrag till den här debatten.

Den ena traditionen, under det första årtiondet, dominerades av kritisk, postmodernistisk och feministisk forskning som lyfte centrala frågor och satte ljuset på många av våra fördomar. Den traditionen har också lett till en ökad kritisk debatt kring konfliktprevention, militarism och ojämställdhet. Delar av denna forskning lyfter också att det faktiskt är viktigt att även förhålla sig kritiskt och ifrågasättande till 1325 och det sätt som vi jobbar med de resolutionerna på.

Sverige har haft flera starka forskare och miljöer som har gjort tydliga bidrag i den internationella debatten, till exempel vid universiteten i Lund, Umeå och Göteborg samt vid Försvarshögskolan. Lund har till exempel nyligen framgångsrikt publicerat flera artiklar i ledande internationella tidskrifter om innebörden i och förståelse för feministisk utrikespolitik.

Den andra traditionen, som har kommit att bli allt starkare under det senaste årtiondet, är den kvantitativa eller komparativa – jämförande – forskningen. Redan i resolution 1325 lyfts behovet av könsuppdelad statistik för att kunna bygga policy på evidens. I Sverige ser vi detta bland annat vid Göteborgs universitet; V-Dem publicerar till exempel snart en artikel som visar att ökad politisk jämställdhet är kopplat till fredsutveckling under de senaste 100 åren. Uppsala universitet är en annan miljö som har starkt bidragit till den debatten.

Tematiskt är forskningsläget i dag relativt starkt men snabbt växande inom ett flertal av resolutionens områden. Det vi ser i dag är en situation av ökad specialisering inom olika teman av resolutionerna. Jag ska därför ge er några exempel på forskningsresultat inom tre av Sveriges prioriteringsområden – stärkt skydd, inflytande och genusperspektiv – utifrån hur dessa resultat talar till vårt arbete både i Sverige och internationellt, också med relevans för Mali.

Detta kan i tillägg vara relevant i termer av att vi snart står inför en översyn av den svenska handlingsplanen, och i presentationen lyfter jag även några kunskapsluckor där jag tror att forskare och beslutsfattare kan arbeta ännu mer effektivt tillsammans.

Inom prioriteringsområdet stärkt skydd, som har lyfts flera gånger i dag, fokuserar man på behovet av att ha kapacitet att hantera potentiella skillnader

i säkerhetssituation mellan kvinnor och män. Ibland säger vi att det är viktigt att inte behandla resolutionerna som att de så att säga ska göra krig säkert för kvinnor. Forskningen pekar starkt på att krig inte är säkert för någon men att kvinnor, män, pojkar och flickor kan drabbas på olika sätt i krig på grund av olika roller och på grund av olika sårbarhet i termer av olika tillgång till resurser och information.

Forskningen pekar också på att vi fortsatt – och trots detta – tenderar att operera med stereotypa antaganden om män som aktörer och kvinnor som offer. Vi behöver därför ytterligare öka vår kapacitet att analysera och förstå under vilka omständigheter som män och kvinnor drabbas på olika sätt av konflikt och vad vi mer konkret kan göra åt detta. När vi nu, precis som har lyfts av föregående talare, talar även om totalförsvaret och det nationella försvaret är detta centralt att fundera över även i den svenska kontexten.

Ett fundamentalt tema inom skyddsområdet är konfliktrelaterat sexuellt våld. Ett vanligt antagande är att det är denna typ av våld som främst drabbar kvinnor i konflikt. Forskningen håller med om att detta är ett viktigt problem men pekar på att vi behöver bredda vår förståelse av hur våld används mot kvinnor som aktörer. Här har brist på information länge varit ett stort problem när det gäller att förstå detta bättre. Ett försök att komma åt detta problem har nyligen gjorts av Acled, vilket är en stor databas som fokuserar på politiskt våld. Låt mig därför visa deras bild av rapporteringen av olika former av våld från olika regioner för att illustrera tre poänger. Jag kan gärna återkomma till den under frågestunden om ni har mer specifika frågor.

För det första visar Acleds data att av det våld som rapporteras är politiska attacker den vanligaste formen av våld som riktas mot kvinnor. Det innebär bland annat att massdemonstrationer där kvinnor utgör en betydande andel är föremål för ännu mer våld än andra former av demonstrationer. Datan understryker därför att det finns en stark koppling mellan våldet och kvinnors politiska aktörskap, ett argument som ofta framförs av dem som arbetar med kvinnors rättigheter. Vårt arbete med skydd måste därför utgå från behovet av att stärka kvinnors aktörskap.

För det andra visar datan att politiskt våld varierar mycket mellan olika regioner. Det innebär att vi när vi ska förbereda en fredsbevarande insats måste göra en ordentlig analys av vilken form av våld som riktas mot kvinnor i just detta område. Vi ska också utgå ifrån att våldet ofta kan vara strategiskt. Könsuppdelad information bör därför vara en central del av den informationsinhämtning som görs i insatser som den i Mali.

För det tredje visar datan tydligt att sexuellt våld också utgör ett stort problem i många regioner. Mer specialiserad forskning visar att sexuellt våld drabbar främst kvinnor och flickor men att pojkar och män drabbas i mycket större utsträckning än vi tidigare trott. Det är också viktigt, säger forskningen, att tänka på att sexuellt våld inte nödvändigtvis följer samma mönster som andra former av konfliktvåld. Detta våld utgör faktiskt mer sällan en politisk strategi. Forskning från bland annat Uppsala och Göteborg pekar därför på att orsaken till det sexuella våldet påverkar möjligheten för en fredsbevarande

insats att skydda civilbefolkningen. Därmed påverkar orsaken även hur vi bör utforma vår kapacitetsutveckling inför en insats.

Prioriteringsområdet starkt deltagande fokuserar på kvinnors möjligheter att delta i alla former av konfliktlösning och fredsbyggande. Ett sådant område är fredsbevarande insatser, som faktiskt kom in i 1325 genom Pekingdeklarationens fokus på att få bort diskriminering på arbetsmarknaden. FN och medlemsstater som Sverige har under 20 års tid försökt öka andelen kvinnor som skickats ut i insats, men som vi har diskuterat tidigare har detta visat sig vara mycket svårt – särskilt avseende militär och polis.

På det här området har vi fortfarande ganska stora kunskapsluckor gällande hur vi ska öka andelen kvinnor. Bristen på kunskap berodde länge delvis på att vi inte hade tillgång till statistik och systematisk information. På senare år har vi sett en viss förbättring; till exempel har FN nu börjat släppa könsuppdelad statistik regelbundet, och därmed har Sipri kunnat sammanställa en databas som visar på intressanta trender. Låt mig ge ett exempel.

På bilden jag visar representerar den nedersta linjen andelen kvinnor i militär över tid. Som vi kan se var förändringen länge nästan obefintlig – den har legat på 2–3 procent under en lång tidsperiod, och i exempelvis Maliinsatsen ligger man fortfarande kvar på 3 procent. Forskningen visar också att insatser med en hög grad av våld mot fredsbevarare, som i Mali, har mycket svårare att arbeta med att öka andelen kvinnor. Efter generalsekreterarens strategi och målsättning att varje land ska kunna skicka 16 procent har dock andelen börjat öka så smått, men varken Sverige eller Norge levde upp till den målsättningen i den senaste mätningen.

Den övre linjen på bilden representerar andelen kvinnor inom polisen, där vi nu är uppe i 15 procent globalt. Sist men inte minst har FN varit ganska sena med att släppa information om civil personal, som nu ligger på ungefär 30 procent.

Som de här trenderna indikerar kan det säkert finnas skillnader i hur vi kan jobba för att öka andelen i olika personalgrupper, vilket också illustrerades av FBA:s och Försvarsmaktens presentationer. För att förstå det här bättre skulle jag säga att samarbetet gällande att få tillgång till statistik och information i Sverige skulle kunna ökas och utvecklas betydligt.

Låt mig ge ett kort exempel på ett sådant utbyte mellan forskning och policyer. Det pågår just nu internationellt, som en del av Kanadas bidrag till 20-årsjubileet. Det är lett av DCAF i Genève och Cornell University i USA och involverar bland annat PRIO. De utvecklar en metod för att analysera och förstå hinder som påverkar möjligheten att öka andelen kvinnor. Arbetet bygger på personalstatistik och enkäter, och det är därför man måste ha ett samarbete och utbyte mellan forskarsamhället och myndigheter. Syftet är att få en mycket högre upplösning på informationen, så att man lättare kan identifiera exakt vilka hindren är. Då kan ledningen sätta in mer konkreta åtgärder för att öka andelen kvinnor i insatser.

Inom 1325 utgör kvinnors deltagande i arbetet för en jämställd fred ett ännu mer fundamentalt element, vilket vi också har diskuterat. Forskningen

indikerar att kvinnors deltagande är viktigt av flera skäl. Ett skäl är naturligtvis att man behöver förankra ett fredsavtal hos hela befolkningen och därmed öka sannolikheten för att det realiserar. Forskningen säger att mekanismen här är att kvinnor ofta är mobiliserade, det vill säga utgör en starkare aktör i samhället än vad vi kanske har räknat med tidigare.

Forskningen trycker på ett annat centralt skäl till att det är viktigt med kvinnors deltagande, och det är att fredsavtalen sätter agendan för samhällsutvecklingen för en väldigt lång tidsperiod. Om kvinnor inte är med i avtalen kommer deras åsikter inte heller att beaktas. Som FBA:s studie om kvinnor i Mali också visar är detta centralt även i mycket svåra processer, men vi ska vara försiktiga med att framställa kvinnor som en överförenklad aktör mot extremism.

Ett sätt att försöka komma åt problematiken med integreringen av ett jämställdhetsperspektiv i fredsavtal är att inkludera specifika klausuler, vilket också Maliavtalet har, som specifikt fokuserar på att förbättra kvinnors rättigheter och situation. Här har Uppsala Conflict Data Program vid Uppsala universitet samlat in information om alla fredsavtal sedan 1975 och kodat huruvida de innehåller sådana klausuler om kvinnors rättigheter eller inte.

På bilden jag visar nu representerar den övre, mörka linjen alla avtal som slöts under ett år, och den undre, ljusa linjen representerar antal avtal som inkluderar så kallade gender stipulations eller klausuler om kvinnors rättigheter. Det man finner är således en bättre men fortsatt väldigt ojämn utveckling över tid. Detta resultat är i enlighet med annan forskning, som visar att stridande aktörer sedan 1325 i ökad grad har pressats – både av kvinnoorganisationer och av det internationella samfundet – att inkludera sådana här klausuler i sina fredsavtal.

Även detta är dock ett forskningsområde under utveckling, så vi vet inte riktigt under vilka omständigheter och varför klausulerna inkluderas samt om det i så fall påverkar om de också realiserar. Man ska nämligen vara försiktig med att sätta likhetstecken mellan att de kommer med i ett avtal och själva implementeringsprocessen. Ett belysande exempel skulle kunna vara avtalet med Colombia, som slöts 2016 och som är ett exempel på utbyte mellan forskning och praktik – till vilket Sverige också har bidragit.

Det projekt vid Kroc Institute, Notre Dame University, som heter Peace Accord Matrix Barometer mäter kontinuerligt och systematiskt implementeringen så att man kan följa de olika typerna av klausuler och deras implementering över tid för att skapa en rättvisande bild och se var i processen implementeringen fastnar samt om det är skillnad mellan olika geografiska områden.

Som i bilden ni ser nu ligger gender stipulations efter implementeringsprocessen om man jämför med avtalet i dess helhet, så att säga, vilket redovisas på den övre raden. Som ni kan se av det blå fältet har man inte ens påbörjat implementeringen av flera klausuler om kvinnors rättigheter, och det gäller i mycket större utsträckning än för hela avtalet. I det gula fältet, alltså de som

är helt implementerade och realiserade, är det många färre gender stipulations som är färdiga. Vi vet fortfarande inte varför.

Detta kan dock komma ur en brist både på ägandeskap och på kapacitet, det vill säga: Varför har dessa stipulations kommit in – vem var det som ägde att de introducerades i avtalet? Det kan bero på maktfrågor, beslutande frågor och hur jämställdhetsfrågorna prioriteras, det vill säga om de ges en lägre prioritering i processen. Här vet vi att det internationella samfundet kan spela en väldigt stor roll i att bidra till att dessa gender stipulations implementeras i lika hög grad som andra punkter i avtalen.

Uppsala universitet ska nu, tillsammans med andra institut, göra en stor enkätundersökning för att titta på om män och kvinnor upplever implementeringsprocessen på olika sätt samt mäta fredsavtalsimplementering på jämställdhetsutvecklingen över tid.

Låt mig avsluta med några rekommendationer för vägen bortom 2020. Jag har här bara gett några exempel på forskningsdebatter som talar till Sveriges arbete. Det är verkligen bara några få exempel; det finns en enormt stor debatt och en diskussion som pågår. Finns det alltså sätt att stärka utbytet mellan forskarkollegiet och beslutsfattare på det här området? Till exempel ordnade UD tidigare ett nationellt forskarråd, vilket inför 20-årsjubileet kanske kan vara en modell att plocka upp.

Som jag har lyft finns det också ett antal centrala kunskapsluckor där jag skulle säga att vi behöver samarbeta bättre för att snabbare komma framåt i kunskapsutvecklingen. Detta gäller inte minst tillgång till och analys av könsuppdelad statistik, där jag tror att ett land som Sverige skulle kunna komma framåt väldigt mycket snabbare om vi samarbetade. Detta kan även ske i utvärderingar och i översynen av handlingsplaner för kvinnor, fred och säkerhet om vi vill titta på specifika aspekter av hur vi utvecklar det.

Sist men inte minst har det länge funnits kritik inom forskningen om att vi använder 1325 främst när vi tittar utåt. Med det ökade fokuset på nationell säkerhet finns det nu även ett stort behov av att diskutera vad det innebär när 1325 flyttar hem, vilket också redan nu noteras i handlingsplanen. Även här skulle jag säga att det finns ett mycket stort behov av vidare forskning och diskussion.

Tack så mycket för er uppmärksamhet!

Aylin Fazelian (S): Stort tack till forskaren Louise Olsson! Vi går vidare till frågestunden. Eftersom tiden är knapp ser det just nu ut som att det bara kommer att finnas möjlighet för utskottsledamöterna att ställa frågor, men jag ber er att räcka upp handen klart och tydligt så att jag kan göra en bedömning.

Margareta Cederfelt (M): Tack för föredragningen, Louise Olsson – mycket intressant! Min fråga handlar om ifall forskningen har tittat på eller kommer att titta på en viss sak. Om forskningen har tittat på detta undrar jag vad den har visat.

Jag tänker på detta med att kvinnor ska delta i makten. Det är självklart, men ibland flyttar makten när kvinnorna kommer in. Ibland händer det också att kvinnorna väljs in men av någon anledning tar ett steg tillbaka och lämnar sin position. Är detta någonting som ni tittar på? Om ni redan har tittat på detta, vad har ni kommit fram till? Jag ställer frågan eftersom jag utifrån ett icke-vetenskapligt perspektiv har sett det hända och ske, och därför vore det intressant att höra vad vetenskapen visar.

Aylin Fazelian (S): Om det inte var någon mer från utskottet som hade en fråga finns det tid för frågor även från övriga riksdagsledamöter. Ingen sådan? Då finns det faktiskt tid för frågor från övriga närvarande. Var så god!

Annika Schabbauer, Operation 1325: Tack så mycket för presentationen, Louise Olsson! Du lade fram ett väldigt viktigt argument om att stärka skyddet av kvinnors rättigheter och hur det kan göras bättre när kvinnor deltar i utformandet av ett sådant skydd.

Jag skulle vilja ställa frågan till utrikesutskottet och regeringen hur kvinnor deltar i beslut kring Sveriges vapenexport och hur skyddet av civilbefolkningar ska se ut. Det gäller särskilt situationen i Jemen, där vapen kommer in som inte är tänkta att finnas där. Hur beaktar man alltså kvinnors önskan om och behov av skydd, och hur konsulteras de – till exempel i civilsamhället – när de också är utsatta?

Aylin Fazelian (S): Varmt tack för frågan! Tyvärr är det så att vi tar emot frågor till Louise Olsson i det här skedet, men en del av oss ledamöter kanske finns kvar efteråt så att du kan rycka tag i någon av oss för en diskussion. Då ger jag ordet till nästa frågeställare.

Petra Tötterman Andorff, Kvinna till Kvinna: Min fråga var faktiskt också riktad till utskottet, så jag får bara passa på att tacka Louise Olsson för en jättebra presentation. Om det finns möjlighet att dela den vore det fantastiskt.

Louise Olsson, PRIO: Det är en väldigt bra fråga, det här med vad som påverkar kvinnors mobilisering och under vilka omständigheter kvinnor kan ta plats i olika situationer. Mitt fokus har främst varit konflikt- och post-konfliktsituationer.

Det kom en väldigt stark artikel som har testat dessa frågor över en hundraårsperiod. Något som jag inte lyfte här men som är en stark utveckling just nu är att vi får bättre och bättre könsuppdelad statistik över längre och längre tidsperioder, så nu kan vi se att det inte är tillfälligheter vi mäter därför att vi har ett felaktigt snitt på informationen. I stället kan vi testa detta under en längre tidsperiod.

Det artikeln visar är att det, i kontrast till vad vi kanske förväntar oss, verkar som att konflikter generellt sett – även om de har starkt negativ påverkan på

både män och kvinnor – tycks ha en positiv effekt på jämställdhetsutvecklingen. Det tror man kommer sig av att konflikter leder till en snabbt ökande grad av mobilisering och organisering av kvinnor. Man blir alltså en stark makt. Det är ungefär det vi har diskuterat vad gäller 1325; det var ingen slump att den kom fram och blev genomdriven av kvinnoorganisationer, utan det är något som sker i många konfliktsituationer. Det medför också ofta en ökad politisk medvetenhet och att man effektivt driver jämställdhetsfrågorna framåt.

Det forskningen också visar är att den här effekten tyvärr är ganska kortlivad om detta inte kommer in i fredsavtalet på ett systematiskt och institutionaliserat sätt. De stridande aktörerna själva och det internationella samfundet måste alltså plocka upp och stärka den här utvecklingen om vi ska få den att överleva några få år.

Att få ihop den drivkraft som finns hos kvinnoorganisationerna och det ansvar som finns när du bygger en stat är alltså avgörande för utvecklingen för jämställdhet över tid. När det sedan gäller exakt hur man gör detta har vi inte kommit så långt än, men det är väldigt avgörande att detta verkligen institutionaliseras och kommer med.

Aylin Fazelian (S): Vi har kommit till slutet av den här utfrågningen. Å utskottets vägnar vill jag först och främst tacka våra talare här i dag: utrikesminister Ann Linde, generaldirektör Sven-Eric Söder från Folke Bernadotteakademien, viceamiral Jonas Haggren från Försvarsmakten och forskare Louise Olsson från Oslos institut för fredsforskning. Jag vill även tacka alla er andra som har kommit hit eller lyssnat på sändningen; vi har ju använt digitaliseringens verktyg i dag.

Fokus på kvinnor, fred och säkerhet är mer än en demokratifråga – det handlar om att bygga starka och trygga samhällen och om att säkra hållbar fred, vilket har poängterats av våra talare i dag. Budskapet har varit tydligt: Sverige gör detta inte bara i ord utan även i daglig praktik, och vi är en stark röst och aktör för kvinnor, fred och säkerhet.

Jag vill slutligen påminna om att det har förts stenografiska uppteckningar under utfrågningen, vilket Kerstin Lundgren poängterade inledningsvis. Dessa kommer så småningom att publiceras i ett av utskottens betänkanden. Man kan alltså i efterhand gå in och läsa alla frågor som ställts och de svar som har getts.

Härmed avslutar jag både utfrågningen och utskottets sammanträde. Stort tack – och en applåd till våra talare!

(Applåder)